

≡ A Magyarországi
Könyvnyomdászok
és Rokonszakmabeliek
Szakköre kiadása +

Grafikai Szemle

Havi folyóirat a grafikai
iparágak számára

Felelős szerkesztő:

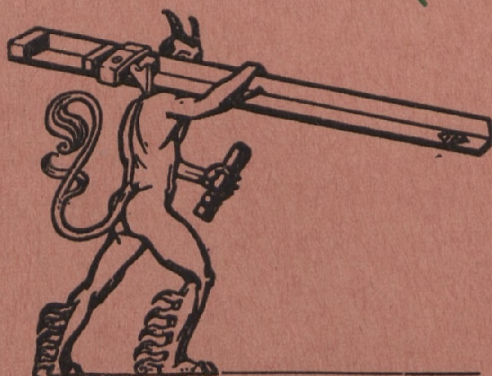
Wanko Vilmos ~

Megjelenik minden
hónapban egyszer

1912. évi március

XXII. évfolyam

harmadik szám

Előfizetési díj egész
évre 6 K, (bekötési
táblával 7 K 40 fill.)

≡ Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII.
kerület, Conti-utca 4 + Világosság Könyvnyomda

GRAFIKAI SZEMLE

ELŐFIZETÉSI ÁRA EGY EGÉSZ ÉVRE 6 KORONA, BEKÖTÉSI TÁBLÁVAL EGYÜTT 7 KORONA 40 FILLÉR

XXII. ÉVFOLYAM

BUDAPEST, 1912 MÁRCIUS HÓ

HARMADIK SZÁM

A Szakkör és a bizalmiférfitestület.

Szükségtelennek tartjuk, hogy e helyen bővebben foglalkozzunk azzal, milyen fontos szerepet és hivatást töltenek be szervezetünk keretében a bizalmiférfitak. Tudva azt, hogy a bizalmiférfitak nemcsak az árszabály örei gyanánt szerepelnek, hanem a szervezeti fegyelem fentartása és ápolása is egyik legfőbb feladatukat képezi s végrehajtói a szervező bizottság és a bizalmiférfitestület határozatainak is.

Ennek tudatában a Szakkör vezetősége is a szervezet vezetőségéhez fordult ama kéréssel, hogy a Kör érdekében való agitációt a bizalmiférfitestület fóruma elé vigye, mintegy nyomtatékaul annak, hogy szervezetünknek is érdekében áll a szaktársak szakmai tudásának minél intenzivebb fejlesztése.

Kivánságunk teljesült. A március hó 11-én megtartott bizalmiférfitertekezet foglalkozott a Szakkör ügyével s Körünk kiküldöttének, valamint szervezetünk vezetőjének, Peidl Gyula szaktársunknak helyesléssel fogadott beszédei után *egyhangu lelkesedéssel határozta el, hogy a Szakkört működésében erkölcsileg támogatja s kívánatosnak tartja a szaktársak teljes számban való tömörülését a Szakkörben oly célból, hogy egyrészt a Körnek az általánosságra üdvös hatáshoz szükséges anyagi erő nagyobb mértékben álljon rendelkezésre, másrészt hogy a tagok számának gyarapodásához képest a magyar nyomdászág mind szélesebb rétegeit részeltethesse a szakmai továbbképzésben.*

Kétségtelen, hogy a bizalmiférfitak e határozat meghozatalánál tisztában voltak azzal, hogy a Szakkör támogatásával a szervezet ügyét is szolgálják. Mert a tudás hatalom s szervezetünket csak ugy tehetjük hatalmassá és erőssé, ha a szaktársak összességének szakmai tudását a lehető legmagasabb polcra emeljük. A szaktudás terjesztése — a szervezetre és a szaktársakra nézve egyaránt — éppen a most következő időben kívánatos, amidőn a szedőgéptechnika fejlődése is óriási haladást mutat fel s ehhez képest a vaskollega terjeszkedése is nagyobb mérvben várható. Ne áltassuk, ne ámítsuk önmagunkat, hogy a gyűlölt vaskollega terjeszkedésének szervezetünk erejével tudunk gátat vagy gáncsot vetni. Nem olyan korban élünk s azt hisszük, hogy a XX. század öntudatos munkásaihoz nem is volna illő, hogy az Emberi elme e csodálatos alkotásának érvényesülését gátoljuk, mert amint az ölbetűt, a gyorssajtót és a rotációt is az emberiség felvilágosításának eszközeiül tekintjük: a szedőgépet is annak kell tekintenünk.

A szedőgépek terjeszkedése ellen nem tudunk védekezni, de arra már képesek vagyunk, hogy az e terjeszkedéssel járó megrázkódtatásoknak elejét vegyük. A munkanélküli és *minimumos szedők* számának emelkedése a fenyegető rém, melytől azonban nem kell félnünk, ha szervezetünk minden tagja szakmájában tökéletesebben kiképezi magát s megélhetését nem csupán a *sima sorok szedésével képes biztosítani, hanem megállja a helyét a merkantil- és akcidensszedés terén is.* A szedésnek ezen a terén való boldogulást, jobb díjazást pedig csakis a *fokozottabb és az átlagnál magasabb* szakmai képesség révén lehet elérni.

A szaktársak nagy tömegének szakirányu oktatása tehát a Szakkör célja s eme hivatásának becsületesen akar megfelelni, mert így

SZAKKÖRI HIREK.

Körünk közgyűlését e hó 31-én, vasárnap, délelőtt 10 órakor tartjuk meg a Szakegyesület nagytermében. A napirenden lévő fontos tárgyakra való tekintettel reméljük, hogy tagtársaink nagy számban fognak évi közgyűlésünkön megjelenni.

Szaktanfolyamunk állami támogatása. Lapunk zártakor vettük kézhez a kereskedelemügyi m. kir. miniszter 15950. számú leiratát, melyben értesíti Körünk vezetőségét, hogy szaktanfolyamunk költségeinek részbeni fedezésére 1000 koronát utalványozott ki állami segélyezésképpen. A miniszterium eme támogatását hálával és köszönettel fogadjuk, mindannak dacára, hogy többet remélünk, amint hogy szaktanfolyamunk költségei is magasan tulszárnyalják az államsegély összegét. A tanfolyamok ellenőrzésével a miniszter továbbra is Vig Albert kir. tanácsos, iparoktatási főigazgató urat bízta meg, akinek jóindulatu támogatásáról már sokszor volt alkalmunk közvetlen meggyőződést szerezni s akinek nagy része van abban, hogy tanfolyamunk az államsegélyt megkapta. Ennek tudatában ez uton is hálás köszönelünket fejezzük ki Vig Albert főigazgató urnak s kérjük, hogy jóakaratu támogatását a jövőben se vonja meg Körünkötől és szaktanfolyamunktól.

A Szakkör vidéki helyi csoportjainak megalakítása most van folyamatban. Március hó 17—31-ike közötti időben a Szakkörnek tizen-nég helyi csoportja alakult meg és pedig: Arad, Gyoma, Temesvár, Szeged, Kassa, Eger, Maramarosziget, Turócszentmárton, Győr, Nyitra, Pécs, Szekszárd, Debrecen és Szolnok városokban. A helyi csoportok megalakításától sokat remélünk és remélnek a vidéki szaktársak is s nincs kétségünk aziránt, hogy a Kör tagjainak ilyenén módon való tömörítése és fegyelmzése ugy a Szakkörnek, mint a tagoknak is csak javára válik. A helyi csoportok vezetőségeinek névsorát lapunk jövő számában közöljük.

Falragaszkiallitást rendez a Szakkör és a Gépmesterkör husvétkor a szakegylet helyiségeiben. Ez alkalommal csupán németországi (ber-

lini és müncheni) és angol falragaszok kerülnek kiállításra, az előbbiek Hahn Mihály szaktársunk, az utóbbiak pedig Illyési István szaktársunk gyűjteményéből valók. A kiállítás nagyon érdekesnek ígérkezik, különösen érdekesek az óriási angol falragaszok, melyek valóban művészi alkotások. A kiállításra már most is felhívjuk a szaktársak figyelmét.

Szaktanfolyamunk befejező előadásai. Mire e sorok napvilágot látnak, körünk ezidei tanfolyama befejeződött. Február hó 27, 28-án, március hó 5, 6, 8, 12 és 14-én a Mäserlemezek ismertetését tanították: Stefáni József, Pavlovsky J. Alajos és János Péter. Az elméleti ismertetés után a lemezvesztés és megmunkálást gyakorlatilag is átvtették a szép számmal jelentkezett hallgatók. Március 12-én és 14-én Spiegel Lipót szaktárs tartott előadását a gépmester szaktársak részére, akik érdeklődéssel hallgatták tanulaősos előadását és tanácsait. A tanfolyam utolsó három hetében a Linoleumlemezek ismertetése és metszési gyakorlatok szerepeltek programon. A tanmenet itt is ugyanaz, mint a Mäserlemeztanfolyamnál, csupán a hallgatók száma apadt meg egy kissé, amit a nem éppen kedvező tavaszi időjárás bekövetkezésének kell tulajdonítani. Az utolsó két előadási napon Faltusz Ede szaktárs ismertetette a háromszinnyomatás technikáját. Ezekkel az előadásokkal befejeződött az idej tanfolyam a kezdetét veszi a jövő évi tanfolyamok előkészítése, mely munkálatok az eddigénél sokkal szélesebb melderben kell hogy folyjanak, mert a tapasztaltak után minden áldozatot meg kell kockáztatni, hogy jövő évi tanfolyamunk tökéletesen megfeleljen céljának és a szaktársak mind jobban fokozódó igényeit is kielégítse.

A tanoncok figyelmébe ajánljuk, hogy Gondos Ignác szaktársunknak a Kereskedelmi nyomtatványok című munkáját, mely az üzleti nyomtatványok egyszerű és izléses szedését tárgyalja, a Szakkör utján 50% engedménnyel, vagyis 50 fillérért szereztetik be. Megrendelések Bozsik István címére (IV., Vármege-utca 13, Franklin fióknymoda) küldendők be.

BEKÜLDÖTTEK.

Bírálatra beküldött nyomtatványok. Schön Gyula lupényi nyomdája egy meghívót és újvívi üdvözlőlapot juttatott hozzánk. Mind a kettő jó izlésre valló, egyszerű eszközökkel készült nyomtatvány. — Aron Ferenc (Máramarosziget) egy csomó újsághirdetést küldött be. Valamennyi szorgalmas tanulmányozásra vall. A modern és jó hirdetések tanulmányozásának hasznát mi sem bizonyítja jobban, mint ez a pár hirdetés, melyeknek hibájául csak azt lehet felróni, hogy sokféle betűből vannak szedve;

kívánja ezt az általánosság érdeke. Ez lebegett a bizalmiférfi-testület szeme előtt, midőn a Szakkör érdekében való agitációt elhatározta *s tudva azt, hogy e testület határozatainak a bizalmiférfiak, a szervező bizottsággal egyetemben mindenkor érvényt tudnak szerezni: bizalommal nézünk a jövőbe; hisszük, hogy a bizalmiférfiak lelkes buzgólkodással a szakmai oktatás s ezzel a Szakkör ügyét hatalmas lépéssel viszik előbbre.*

Reméljük, hogy *a szaktársak is megértik a figyelmeztető szót s lelkesedéssel állanak a Szakkör zászlaja alá, mert ez csak javukra válhat.*

Most még csak a vidéki városokban működő helyi szervező bizottságokhoz és bizalmiférfiakhoz volna néhány szavunk. Szervezetünk legnagyobb erőssége, hogy a fővárosi és vidéki szervező tényezők *egy közös cél érdekében mindenkor egyöntetűen járnak el.* Ugy véljük, hogy a szakmai oktatás fejlesztése, a vidéki szaktársak szakmai képességének fokozása — a fent említett okokból — kell hogy céljává legyen a vidék illetékes tényezőinek is, annál inkább, mert a szakmai tudás terjesztése dolgában a vidéken sokkal nehezebb feladat előtt áll a Szakkör, mint a fővárosban, s eme feladatát *csakis az eddigénél fokozottabb mérvben való támogatás esetén képes megoldani.* Am lépjenek sorompóba a vidéki szervező bizottságok és bizalmiférfiak! *Szervezzék meg a szaktársakat a Szakkör eszméinek és céljainak megvalósítása érdekében s ha e téren számbavehető eredményeket érnek el — amiben nincs okunk kételkedni —, úgy a Szakkör vezetősége is tudni fogja kötelességét s kellő támogatás mellett módjában is lesz, hogy a vidéki szaktársak szakmai oktatásáért az eddigénél nagyobb áldozatokat hozzon.*

Tehát: *tömörülünk, a magunk és a szervezet érdekében.*

A heti illeték bevezetése.

A Szakkör évi jelentéséből, különösen pedig a pénztári jelentésből és zárszámadásból is kitűnik, hogy Körünk a tagokkal szemben fennálló kötelezettségének a jelenlegi havi 60 filléres illeték mellett csak a legnagyobb erőfeszítéssel képes megfelelni.

Hogy ez nem válik javára a Körnek s a tagoknak sem: azt nem kell bővebben fejtegetnünk, mert hiszen az anyagi erő hiányát a cél: a szakmai oktatás fejlesztése sinyinli. Természetes, hogy a Kör vezetőségének minden ambíciója s a kitűzött célért való lelkesedése hiába való, ha e cél eléréséhez elengedhetlenül szükséges anyagi erőforrás nem ontja magából kellő mértékben az éltető eszközt: a pénzt. *Anyagi erő elégtelensége nemcsak hogy lehetetlenné teszi a fejlődést, a szakmai oktatás szélesebb alapokra való fektetését s a tagok mindjobban fokozódó igényeinek kielégítését, de gondot okoz a vezetőségnek a tekintetben is, hogy ha már a Kör szakoktatási intézményeit nem is tudja nagyobb mértékben fejleszteni, legalább azok színvójának alásülyedését megakadályozhassa.*

A nehéz helyzet dacára is örömmel kell hangoztatnunk, hogy Körünk működésében a visszaesésnek nyoma nincs s fejlődésében is csak stagnációról beszélhetünk.

Ez tarthatatlan állapot s a Szakkör jövője érdekében gyors és radikális orvoslášhoz kell nyulnunk. De nemcsak a Kör jövőjének biztosítása szempontjából kell így cselekednünk, hanem a magyar nyomdászág szakmai oktatásának és továbbképzésének fejlesztése érdekében is. *Eme hivatás tökéletes betöltésével tartozik a Szakkör első sorban a szaktársaknak, akik tagjai, másodsorban pedig a szakszervezetnek, amelynek vezetői a kör egészséges és céltudatos működéséhez fontos szervezeti érdekeket fűznek.*

Hogy eképpen a Szakkör is a szervezet tényezői közé sorozzuk: annak okát a közelmúlt napok eseményeiben találjuk. Eseményszámba kell vennünk a március 11-iki bizalmiférfi értekezletet, melynek határozatával és annak méltatásával lapunk vezetőhelyén foglalkozunk. Nincs kétségünk aziránt, hogy a szervezet akciója a Kör érdekében eredménytel fog járni s így nem szabad haboznunk, hogy a jövőben való intenzívebb működésünknek szilárdabb alapokat létesítsünk.

Igen, szilárdabb alapokat; mert a Szakkör mai alapozása nagyon gyöngé s az is ingatag talajon nyugszik. Talaja ingatag, mert a Szakkör nem kötelező s így a taglétszámban nagy a fluktuáció; gyöngék az alapjai, mert a tagdíjak befizetése sem lévén kötelező, a tagok szeszélyétől függ azok beszolgáltatása. Ezzel szemben azonban a Körnek vannak olyan kötelezettségei is a tagokkal szemben, melyeknek teljesítésére az alapszabályok kötelezik s amelyeket még a hátralékos tagokkal szemben is teljesítenie kell.

Ez a súlyos kötelezettség: a Grafikai Szemle kiadása. A múlt havi lapunkban részletes kimutatás jelent meg a Grafikai Szemle költségeiről s ebből kiviláglik, hogy csupán a Szemle 12 füzete 13'161'14 koronába került, holott a tagdíjbevétele csak 8284'20 koronára rugott, tehát egy-egy példány átlagára pontos számítás szerint 73 fillér s ennek ellenében csak 60 fillért veszünk be a tagoktól, feltéve, hogy mind fizetnének. De most hol vannak még a többi kiadások, melyeket lanfolyamra, kiállításokra, nyomtatványokra, adminisztrációra stb.-re kell fordítani s hol van ezeknek a fedezete.

Szerencsére, a Körnek volt más oldalról annyi bevétele, hogy a deficitet nem volt szükséges nagyobb számjegyekkel beállítani a mérlegbe.

Ez azonban nem elég ok arra, hogy ölbetett kezekkel nézzük e visszás állapotokat.

Visszás állapotnak kell ezt tekintenünk, mert — mint már előbb említettük — a Szakkör nem lévén kötelező: a taglétszám fluktuációja és a hátralék igen nagymérvű. Átlagos számítás szerint havonként 300—350 tag marad adósa a Körnek s csak ritka esetben törlesztik a tartozást. Szomorú jelenség, de letagadhatatlan tény, hogy a hátralék miatt törölt tagok kivétel nélkül minimálisan 3 havi hátralékkal szerepelnek könyveinkben, ami azt jelenti, hogy a tagok legalább 3 hónapon át kapták meg a Szemlét s a törölt tagok száma az elmúlt évben 578 volt (január 97, február 41, március 31, április 45, május 16, június 26, július 67, augusztus 34, szeptember 18, október 50, november 86, december 67), ami körülbelül 1500 korona veszteséget tett ki tagdíjakban, s körülbelül 2000 korona veszteséget a Grafikai Szemle lappéldányaiért, melyeket a hátralék dacára — *bizalomból* — adtunk a később törölt hátralékosoknak.

Elismerjük, a hátralék előidézésének és felszaporodásának legfőbb oka eddig abban rejlett, hogy a 60 filléreket havonként *egyszerre* szedték be a házi pénztárosok s ez bizony egyeseknek nehezére esett.

Ezt a Kör vezetősége is átérzi s éppen ezért oly módot talált a helyzet javítására, melynek révén *lehetővé válik* a Kör pénztári mérlegén az *egyensúlyt helyrebillenteni* s a tagoknak is *tűrhetőbbé* teszi a felemelt tagdíjak befizetését.

Mindezekre való tekintettel, a Szakkör most lelépő vezetősége az alább következő határozatot hozta, melyet tudomásulvétel végett a közgyűlésnek is bejelent, abban a reményben, hogy az a tagok beleegyezésével találkozni fog. A határozat így szól:

Elhatározza a Szakkör választmánya, hogy egyrészt a Kör közhasznú működésének akadálytalan fejleszthetése érdekében, másrészt a fővárosi és vidéki tagok sorában megnyilvánult általános óhajnak engedve: érvényt szerez az 1909. évi április hó 6-án megtartott rendes évi közgyűlés ama határozatának, melynek értelmében a havi 60 filléres tagdíj törlése kapcsán a heti 20 filléres illeték fizetése vételett fel az azóta már jóváhagyott alapszabályokba. Ehez képest foganatosítja az alapszabályok 4., 5., 9. és 30. §-ainak megfelelő módosítását, s a heti illeték fizetését 1912. évi április hó első szombatjától (6-án) lépteti érvénybe.

Nagy fontosságot tulajdonítunk eme határozatnak, mert egyrészt ez az egyetlen kivezető út, mely a hazai szakmai oktatás erőteljes és szükségszerű szervezéséhez sikerrel vezethet, másrészt, mert a tagsági illeték befizetésének ilyenén megkönnyítésével a hátralékok, ha nem is teljes megszűntetését, de legalább is nagyobb mérvben való korlátozását reméljük elérni. Néhány év óta vajudó kérdést vélünk az új renddel megoldani, s keresztülviteléhez — a kényszerítő körülmények hatásán kívül — főleg az bátorított fel, hogy a tagok nagy része is kívánja a heti illeték bevezetését.

vidéki kinyomdáról lévén szó: ezt nem szabad tulságosan elítélni, mivel tudjuk, hogy ritka az a vidéki nyomda, melynek egy-egy betűfajtából egész készlete lenne. Azt azonban figyelmébe ajánljuk a hirdetések szedőjének, hogy legtöbb esetben jobb hatást ér el a kurrentbetűkkel, de tömören csoportosított sorokkal, mint az erősen ritkított és verzális betűkből szedettekkel. — Ugyancsak jól mondhatunk *Eibenschütz Adolf* adó szaktársunk által szedett hirdetésekéről. A legtöbbje az újabb hirdetésszedési szabályok figyelembe vételével készült: s ezeket jó sorok, sorcsoportok s diszkrétebb diszítés jellemzik. Mások azonban már nem felelnek meg teljesen a modern hirdetésszedés követelményeinek, mert diszítésük indokolatlanul durva és nagyon kombinált. Dicséretére legyen mondva a beküldőnek, hogy ez utóbbiak csak igen kis számmal szerepelnek a küldeményben. — *Klein Mór* (Arad) beküldött nyomtatványai szintén haladást mutatnak. A régebbiek már nem felelnek meg teljesen a tisztultabb ízlésnek: az újabbban készült nyomtatványok azonban ugyszólván teljesen kifogástalanok. Mindezekből örömmel látjuk, mint kezdik bontogatni szárnyaikat a vidéki akcidenesszedő szaktársak és a fővárosi jó példák oktató hatása folytán napról-napra jobb és jobb nyomtatványok kerülnek ki az egyes vidéki nyomdákból.

Röpke Lapok. Kner Izidor gyomai nyomdájának fenti cím alatt kiadott meghívó-gyűjteményének legutóbbi füzete az újabb meghívó-mintákat tartalmazza. Csupa rajz és három- és négyszínnyomat; szedést — sajnos — hiába keresünk, pedig betűöntődei anyagból is lehet művészies és szép dolgot produkálni. A meghívók nyomtatásának szépsége és tisztasága a nyomda gépmesterét dicséri.

TECHNIKAI UJÍTÁSOK

A Mertens-nyomás tökéletesítéséről tanuskodnak azok az újabb ujságpéldányok, melyeket hozzánk juttattak. E lappéldányoknál már szöveget is nyomtattak egy hengerlemezről az illusztrációkkal együtt. A korábbi próbanyomatok mellé helyezve az ujakat: szembetűnő a javulás; az illusztráció tökéletesen van reprodukálva, dacára a durva ujságpapírnak, nemkülönben a szöveg is, mely oly tisztá és éles, amilyen nyomatolt kőrforgó gépeken még eddig nem állítottak elő. Állítólag sikerült már gyorsabbá és olcsóbbá is tenni a mélymaratásu lemezhangerek előállítását s gyorsítani a nyomtatás menetét is: 5—7000 példánynak egy óra leforgása alatt történő két oldalú nyomtatása mellett a nyomatok még mindig tökéletesek. Semmi kétség, a Mertens-nyomás előbbutóbb tért hódít a finomabb — prospektusok, műlapok — munkák

előállítására terén is valószínű, hogy ez esetben jobban is fog elterjedni, mint az újságyomtatásnál, lévén a jelzett 3 órás lemezhangor-előállításai és előkészítési idő még mindig sok arra, hogy az újság aktuális képeket is Mertens-nyomás útján reprodukálhasson.

Akvarellszerű hatást keltő nyomatok. Fuchs Károly Hamburgban szabadalmaztatott egy eljárását, mely szerint a több színű nyomatoknál rendszerint mutatkozó festékfényesség könnyű szerrel eltüntethető s a nyomatok akvarellszerű hatást keltenek. Az eljárás a következő: A nyomatok teljes elkészülte után a kép felületét át lesz nyomva száradó olajjal vagy egyéb ragadós szerrel kevert kencével. Az ekként ányomott kép még száradás előtt be lesz egyenletesen hintve finom burgonyaliszttal vagy egyéb keményítőliszt-tartalmú finom anyaggal. A burgonyaliszt a kencebe való felzivódása után elveszi a nyomat fényét, a nélkül azonban, hogy azt egyébként hatásában befolyásolná, mert teljesen átlátszó. Teljes száradás után a fel nem szívódott burgonyaliszt ecsettel eltávolítható. Az ily úton előállított nyomatoknál főfeltétel, hogy a kence be ne szívódjon, hanem a nyomat felszínén maradjon, hogy a burgonyaliszt ebbe behatolva, teljesen átlátszóvá válhasson.

PÁLYÁZATI HIREK.

A **Biró és Schwarcz-nyomda impresszum-pályázata** meglepően szép eredménnyel járt. A pályázaton 14 pályázó vett részt 30 tervvel, melyek — kettő-három kivételével — mind rajzok. A bíráló bizottság e hó 15-én bírálta meg a munkákat s jóleső örömmel tapasztalta, hogy a legkiválóbb munkák megoldása nyomdászkezekre vall. Többen akadtak ugyan, akik félreértették a pályázati felhívást, melyben „művészi felfogásnak megfelelő” munkákról volt szó, mert több rendkívül gyenge, gondolatsegény megoldású munka került a bíráló bizottság asztalára. A zaűrit meglehetősen nehéz feladat elé állította ama mulasztás is, hogy a pályázati hirdetésben elmulasztották megadni a készítenő rajz nagyságát, illetve a gyakorlatban felhasználandó impresszumok pontos nagyságát. Ez mindenesetre igen fontos kérdés és ehhez alkalmazkodhattak volna a pályázók is. Tudvalévő, hogy az eredeti rajz kicsinyítése igen nagy befolyással van a munka egész hatására s így azután alig találunk az itt bemutatott példák között olyant, amely $2\frac{1}{3}$ —3 cicerónyi szélességre redukálva, művészi és gyakorlati értékéből nem veszítene s egész bizonyossággal következtelhetjük az eredeti rajzok precíz és művészi kidolgozásánál, hogy a pályázók — ismerve a redukálás mértékét — tökéletes munkát is tudtak volna

Illy értelmű kívánságot különösen a vidéki szaktársak nyilvánítottak, akiknek valóban nehezebb havonként egyszer fizetni egy nagyobb összeget, mint hetenként 20 fillért, s akik csak most ébredtek annak tudatára, hogy alaposan neki lássanak a tanulásnak s pótolják az elmulasztottakat. Erre bőven lesz alkalmuk, mert a helyi csoportok megalakulásával a szakmafejlesztést erősebben kultiválhatják.

E reform egyébként is mindenképpen jogos, mert a 30 évvel ezelőtt megállapított 60 filléres tagdíj ma már nem nyújthat elegendő erőt a Szakkör feladatainak keresztülviteléhez. Azt minden tagtárs beláthatja, hogy más viszonyok voltak 3 évtizeddel ezelőtt, mint most, amikor a költséges szaklapon kívül szaktanfolyamok, kiállítások stb. nagy kiadásai is terhelik a Kör pénztárát.

	<p>BIRÓ ÉS SCHWARCZ KÖNYVNYOMDA IMPRESSZUM- PÁLYÁZATÁRA BEKÜLDÖTT JOBB MUNKÁK</p>	
	 <p>A pályanyertes munka. Rajzolta: Kun Mihály.</p>	
		

De még egy szempontból fontos és nagy horderejű e határozat. *Ezzel az óriási fontosságú reformmal egy hatalmas lépéssel kerülünk közelebb a Kör vezetőségének, valamint a szervezeti vezetőjének, Peidl szaktársnak a bizalmiférfi-testület előtt bevallott végcéljához: a Szakkörnek a szakegyletbe való beolvasztásához.*

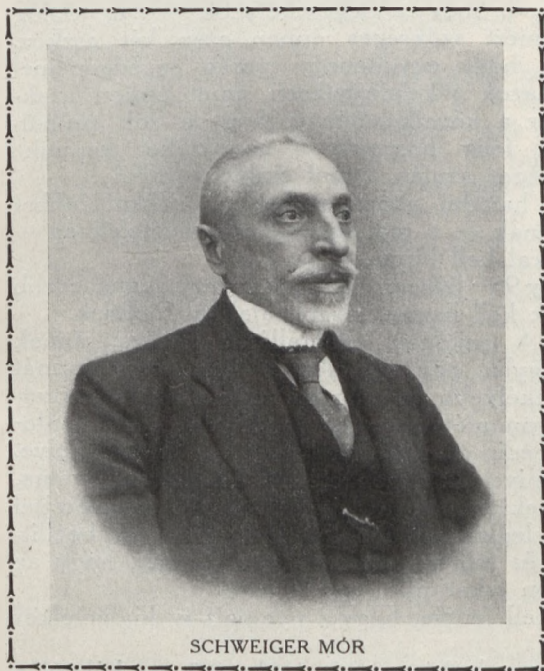
Ennek a célnak az elérése érdekében is üdvös a heti illeték bevezetése, mert ezen a réven a tagok számának, ha nem is azonnali, de rövid időn belül bekövetkezendő nagyobb emelkedését reméljük és várjuk. Ennek bekövetkezése után nem leszünk messze attól, hogy a Szakkör a szakegyletbe beleolvadjon és a szakoktatás kérdése az erős szakegylet keretében nyerjen kedvező és hathatós megoldást.

Nem lehet kétségünk aziránt, hogy e célt a szervezet és bizalmi-testület lelkes közreműködésével rövidesen elérjük, mert hiszen e fórumok helyeslésével találkozott e terv.

Hisszük, hogy e határozatot a tagtársak — mint jogosat — tudomásul veszik s ezzel a Szakkör működésének kereteit kibővítve, megadják a módot és lehetőséget a sikeresebb munkálkodásra.

Schweiger Mór jubileumára.

Ötven évvel ezelőtt, 1862 elején egy félénk kis fiu állított be a pesti Egyesületi nyomdába s nyomdászinasnak ajánlkozott. Tizenegy éves volt s már az akkori nyomdászinas semmiképpen sem irigylendő sorsára szánta magát, mert szülei szegények voltak és mert a nyomdászinas fizetést — csekély alamizsnát — kapott. E kis fiu: *Schweiger Mór* volt . . . 1912 március 23-án este szokatlanul zajos a pesti Vigadó, ahol a fővárosi nyomdászság színe-java adott találkát magának, hogy egy veteránt jubiláljon s tiszteletét, szeretetét

SCHWEIGER MÓR

később pedig a Kunossy és Réthy-féle nyomdában számol. Itt érte őt az 1870-ben szervezett sztrájk a 9 órai munkaidő és 20 krajcáros számolási alap kivívása érdekében s ő — mint a szervezett lelkes katonája — e mozgalomból derekasan kivette a részét. A szomorú végű sztrájk után a Heller-nyomdában vállalt kondíciót, ahonnan 1874-ben a Franklin-Társulat nyomdjába lép át. E nyomda akkori művezetője, Hirsch Lipót, rövidesen felismerte Schweiger talentumát s így neki köszönhető, hogy csakhamar akcidensszedővé, 1880-ban a az akcidens-osztály, 1897-ben pedig az egész szedőszemélyzet művezetőjévé lett. A nyomdász pályán eltöltött öt decenniumból négyet tehát a Franklin-nyomdában élt át s itt nélkülözhetetlen munkatársává vált Hirschnek. Ők ketten teremtették meg azt a sajátos stílust, melyet Franklin-stílusnak nevezünk s amely mindkettőnek hírnevet szerzett. Amint e rövidke életrajzból következtethetjük: Schweigert a folytonos és szorgalmas tanulás, szakmájában való állandó önművelődés emelte ama polcra, amelyen ma is derekasan megállja a helyét. A közélet terén kifejtett tevékenysége említésre méltó. Anyaegyesületünknek 16 éves kora óta tagja s a 70-es években tisztséget is viselt. Egyik legagilisabb tagja volt annakidején az Önképző-egyletnek, s tevékeny részt vett a Rokkant-egylet, a Jótékonyági kör, a Szakkör, és az Ebredés-dalkör alapításában is. Szívjóága, humánus gondolkodása páratlan és közismert s így ne csodálkozzunk, hogy a fővárosi nyomdászság nagy tömege rója le a szeretetnek és elismerésnek adóját, amikor Schweiger Mór nyomdászságának félszázados évfordulóját megünnepli. Mi is az ünneplők sorába állunk és szeretettel üdvözljük a jubilanst s őszintén kívánjuk, hogy munkás multját nyugodalmas, zavartalan jövő kövesse.

és ragaszkodását impozánsan nyilvánítsa az asztalfőn ülő szerény és jóságos arcú ősz férfiu előtt. Ez az ősz férfiu: *Schweiger Mór*. Ugyanaz a Schweiger, aki 50 esztendőnek előtte, 11 éves korában a kenyerkereső pályára lép, hogy Gutenberg művészetével keresse meg mindennapi kenyerét s így némi terhet emeljen le szüleinek vállairól. Kétségtelen, hogy Schweiger Mór életének legkiemelkedőbb mozzanatai azok, amelyeket fentebb leirtunk. Amit e kettő között — egy félszázadon át — átélt, arról, ha nem is sokat, de annál szebbet lehet írni. Felszabadulása után pár hónappal Fanda és Frohner nyomdjában működik mint főszedő; két évvel

felmutatni. A bizottság egyébként különösen abból a szempontból bírálta a műveket, hogy a gyakorlati szükségletnek melyik felel meg legjobban s melyik munka az, mely erős kicsinyítés mellett céljának a legmegfelelőbb. Ilyen munkának ismerte el Kun Mihály szakértésünk „Griff” jellegű tervezetét s így a 25 koronás díjat e munkának ítélte meg.

A Silberer-féle számlapályázatra március 25-ig elenyészően kevés pályamunka érkezett be. Tekintettel erre, meg azon körülményre, hogy a bírálattal a Szakkör új szakbizottságának megalakulásáig várni kellene: a határidőt április hó 25-ig meghosszabbítjuk s ama reményünknek adunk kifejezést, hogy az új határnapig kielégítő számú pályamű fog érkezni.

KORREKTORI ROVAT.

A „mellett” helyhatározóval használt hibás szólásmódok. A kereskedelem és ipar nyelvében a reklámoknak legkedveltebb névutója a *mellett*. Az óras kétlévi jótállás *mellett* adja el az órát; az asztalos „jutányos” árak *mellett* kínálja butorait; odaadja részletfizetés *mellett* is; a tőzsdén a szilárd irányzat *mellett* mérsékelte a forgalom; a buzát x koronával jegyzik készpénzfizetés *mellett*; az eladások változatlan árak *mellett* történtek; csekély vételkedv *mellett* az árak lemorzsolódtak; a cég kiváló tisztelete kifejezése *mellett* marad N. N.; a bizományos 20° jutalék *mellett* ajánlja fel szolgáltatást; az új üzlet jelentékeny tőke *mellett* szakértő vezetéssel bír; valamely vállalat kedvező konjunkturák *mellett* keletkezett; szerződéseket feltételek *mellett* kötnek. Alig szenved kétséget, hogy a „mellett”-nek ilyen sok vonatkozásu használatára vezércsillagul a német „bei” szolgált, amely tudvalevőleg hely-, idő-, feltétel- és eszközhatározókat képez (bei meinen Eltern, bei Fuß, bei Tag und Nacht, bei günstiger Witterung, bei Sinnen sein, bei Kassa sein, bei einer Gelegenheit, bei Eröffnung der Sitzung). A magyar legtöbb esetben megfelelő viszonyító ragokkal csinálja a határozatokat, mert a magyar nyelv ragozó nyelv; tehát így ír: szüleimnél, lábhoz, éjjel-nappal, kedvező időben, eszén lenni, egy alkalommal, az ülés megnyitásakor; a „bei Kassa sein” magyarul: van készpénzem. Látnivaló ezekből, hogy a „bei” magyarul éppen nem mindig nál-nél, annál kevésbé *mellett*; a nyelvrontás pedig a fentebbi példák szerint annál szembeötlőbb, mert a *mellett* a német „bei” propozíció is tulcsz és az um, für, zu, auf, mit, außer, unter értelemben figurál. Pedig a magyar korrektor a fenti mondatokat így javítja: az óras kétlévi jótállással adja el az órát; az asztalos olcsó árakon kínálja butorait; odaadja részletfizetésre is; a tőzsdén szilárd irányzattal

mérsékelt a forgalom; a búzát x koronával jegyzik készfizetésre; csekély vevőkedő közelkötésben (miatt) az árak lemorzsolódtak; kiváló tiszteltem kifejezésével maradok N. N.; az eladások az árak változása nélkül történtek; a bizományos 2°/₁₀ jutalékát ajánlja fel szolgálatait; az új üzletnek jelentékeny tőkén kívül szakértő vezetése is van; a vállalat kedvező konjunkturák között keletkezett; szerződéseket feltételekkel (vagy feltételek alatt) kötnek.

Ezek a példák eléggé bizonyítják, hogy a korrektor javító beavatkozására azukés van ott, ahol a mellett helyhatározó rosszul használják. A mellett helyhatározó fizikai és átvitt értelemben a főképp a német „neben”-nek felel meg. Nem fejez ki szoros összefüggést, inkább párhuzamosságot: Szaktársam korrektori munkálkodás mellett szakirodalommal is foglalkozik. Itt a mellett olyanformát jelent, mint a kívül, de van neki határozott értelemárnyalata. Már ebben a példában: *Takarékossága mellett sok jót tesz a szegényekkel*, ami szintén jó magyarság, a német „bei”-t használja (bei seiner Sparsamkeit tut er viel Gutes mit den Armen). Ebben: *A javaslat mellett három képviselő szólalt fel*, a „pro”, „für” fejezi ki a mellett értelmét. Ilyen vonatkozásokkal nem nehéz megállapítani és ha a magyar korrekter figyelemmel akarja végezni munkáját, ugy ezeket okvetlen kijavítja, annál is inkább, minthogy rendszerint csak a mellett helyhatározó helyett a megfelelő viszonyító ragot kell javítania a korrektúrában, ami látszatra jelentéktelen változás, értelemlre pedig nagyfontosságú javítás.

Sch. A.

A SZEDŐGÉPEKRŐL.

A Monoline sorszedő- és -öntőgépet annak idején nagy reményekkel bocsátották piacra, mivel úgy látszott, a gép szerkezetének egyszerűsége és könnyű kezelési módja révén nagy kelendőségnek fog örvendeni. Eleinte tényleg nagyon sok helyen állították üzembe a Monoline-t, de mert tökéletesítése és fejlődése nem haladt lépésben a többi szedőgépekkel: lassanként apadni kezdett híveinek száma, míg sorsát most már végleg megpecsételte a Mergenthaler-szedőgépgyár, amelyik tudvalevőleg megvette a Viktorline-t gyártó General Composing Company-t s ezzel a Monoline gyártási joga Mergenthalerék kezébe került. Ez utóbbi gyár — mint a külföldi szaklapokban olvassuk — a Monoline gyártását végleg beszünteti s csupán 5 évig fog még szállítani pótalkatrészeket. Valószínű azonban, hogy mások akadnak, akik egyes alkatrészeket gyártani fognak, már most is van egy ilyen üzem, (tulajdonosa valamikor alkalmazottja volt a Monoline-gyárnak), mely ezzel foglalkozik, sőt állítólag a Monoline gyűjtő mechanizmusát is átkonstruálta és úgy megjavította. Itt említjük meg, hogy Németországban 361 Mono-

Nyomatógépeinkről.

Szakmánk ma oly ponton áll, hogy azt, aki jövő létalapjának komolyságával foglalkozik, kell hogy gondolkozóba ejtse.

Ha a külföldiek munkálkodását figyelemmel kísérjük, a többek között fel kellett, hogy tűnjön az a törekvésük, hogy minőségileg jobbat, azonban mennyiségileg, rövidebb munkaidő alatt, többet termel-hessenek, már pedig ez eléggé furcsán hangzik akkor, amidőn évszázadokon keresztül az volt a jelszó: „A jó munkához idő kell”. A módja annak, miként akarják öket megvalósítani, illetve miként érték öket el ezeket az eredményeket, igen egyszerű; neve: szakképzettség, a minden — még a legcsekélyebb — új dolog iránti érdeklődés. Hogy miért szükséges éppen ezen két eszköz, annak az a magyarázata, hogy egyetlenegy iparág segédgépeinél sem kísérleteznek annyit azok tökéletesítésén, mint éppen szakmánknál, aminek pedig az a következménye, hogy a sok próbálgatás után gyakran csak félig használható eszközöket kapunk; ezek megbírálásához szükséges azután a fent említett szabály.

Egy gyorsajától ma a haladni akaró szakember sokkal többet kíván, mint a multban. Annak — a mai igényeknek megfelelőleg — a következő tulajdonságokkal kell bírnia:

1. *Sebesség tekintetében*: Egy 96—126 cm. ivnél óránként a legnehezebb illusztrált formával 1500-nak kell lennie, kisebb alaknál többnek.

2. *Szerkezeti tartósság*: A sajtónak ellentállását bírálva, annak olyannak kell lennie, hogyha egy 32 oldalas kompressz formát emelünk be, azt a legcsekélyebb egyengetés után már nyomtathassuk. Avagy, ha a nyomtatóhenger egyik oldala nehéz autotípiákkal, a másik része pedig rendes szedéssel van megterhelve, az egymást át ne hordja, mivel az egyengetésnél ez időtrabló volna.

3. *Festékezés*: A festékszerkezetnek a legérzékenyebb szerkezettel kell bírnia, hogy azon a legkülönbözőbb helyeket könnyen beállithassuk; az eldörzsölésnek és felhordásnak pedig olyannak, hogy az kevés festékekkel is egyenlően takarjon.

4. *Kirakásnak* olyannak kell lennie, hogy a nyomott iv kijövetelkor semmivel se érintkezzék.

5. *Regiszter tekintetében*, az a legkényesebb, többszínű munkáknál a teljes sebességgel használható legyen.

6. *Zajtalan, rezgéstől ment járás*; a főbb helyek, mint: festékszerkezet, nyomtatóhenger és talpazat könnyű szerrel hozzáférhető legyen.

Részletesebben tárgyalva az előbbeni pontot, a könnyű, zajtalan járás alatt értem a nyomtatótalpazatnak és hengernek nyomtatás-közbeni nyugodt, ugyszólván minden hang nélküli működését, még akkor is, ha az nehéz autotípiával van is megterhelve, valamint a nyomtatóhengernek az indítás és megállás pillanatában való minden ütődéstől ment működését.

Ezen munkanemnek a legnehezebben megoldható technikai részét képezi a nyomtatóhenger megállását eszközölő körhagyók olykénti szerkesztése, hogy azok a fentebb megkivánt sebesség mellett is képesek legyenek huzamosabb ideig kifogástalanul működni. Ahány gépgyár, mindegyik iparkodott ezen némiképp segíteni, de eddig nem sikerült oly tökéletes módot találni, amelylyel fokozott sebesség mellett üzemi bajaink ne volnának. A sinjratu gépek nyomtató talpazatát az oldalrezgéstől csak igen rövid ideig lehet megóvni; alkalmaztak ugyan oldalvezetékeket, de ezek a rezgés meggátlásában nem sokat segítettek. A körhajtású (Kreisbewegung) gépek születésének a titka tulajdonképpen az volt, hogy ezzel a szerkezettel sikerült a körhagyók vezetőrudjának a felfogó villáját rövidebbre venni, amivel ennek tartóssága sokkal intenzívebb lett; ezen szerkezetnek nyomtatótalpazata különben az oldaltmozgásnak is jobban ellent tud állani, valamint annak javítása az előbbeninél sokkal egyszerűbb. Ezen szerkezetből nőtte ki magát a jelenleg igen favorizált, görgőkkel ellátott kocsiszerkezet, az ismert hátulsó elrendezésű meghajtással; ennek az elrendezésnek a célja szintén az volt, hogy a fentemlített előnyök eléressenek. Hogy ez miként sikerült, azt azok,

akik figyelemmel kísérik haladásunkat, ismerik. Szerintem oly géppel, mely körhagyókkal, valamint megálló és induló nyomtatóhengerekkel működik: a kívánatos célt sohasem fogjuk elérni.

A festékszerkezet hangnélküli munkája feltétlenül szükséges, hogy a dörzsölésnél a fogaskerekek hangjainak zavarától más nemesen működő géprészek esetleges zavarait még a kellő időben felismerhessük.

Amíg az európai gépgyárak a fentemlített nehézségekkel küzdöttek, Amerika gépgyárai megoldották ezt a kérdést olyként, hogy félretették a nyomtatóhenger megállását eszközölk szerkezeteket és elkészítették a folyton forgó nyomtatóhengerű egy- és kétturás gépeket, amelyek a jelenlegi körülmények között az összehasonlítást a következőképpen állják:

1. A sebességet csak a kétturás gépek bírják állandóan. 2. A tartóságot mindkét szerkezetű gép bírja. 3. A festékezést mindkét szerkezet bírja. 4. A kirakást nagy sebességnél csak a kétturás bírja. 5. A regisztrert a kétturás gép szintén bírja. 6. A zajtalan, rezgéstől ment járás, nagyobb sebesség mellett, állandóan csak a kétturás gépeknél érhető el.

Mindezen pontokat összehasonlítva a termelés arányával, előnyt ama szerkezetnek kell adnunk, amely a termelés szempontjából többet nyújt s ez a kétturás gép. Tekintetbe véve azonban, hogy a kétturás gépek gyártásánál többféle kísérletek eszközöltek, valamint azok gyártásánál a legtökéletesebb gépek és eszközök válnak szükségessé, ez okból azok beszerzésénél nagy óvatosságra van szükség, mivel vannak esetek, amikor az ily rosszul megmunkált és szerkesztett gép még a rendes sajtóval sem veheti fel a versenyt.

Kezelési szempontból tekintve e géptípust, az első időben annak szerkezete igen komplikáltnak fog feltűnni, azonban ha már állandóan foglalkozunk vele, az sokkal egyszerűbbnek fog feltűnni, mint a szalagok s rugók tömegével felszerelt rendes gyorsajtóink. A további munkamenete e gépnek, ha már alaposan ismerjük, sokkal egyszerűbb és könnyebb; a nyomtatóhenger oly tömören van készítve, hogy annak keresztülhajlása, amely ok rendszeren több egyenetlést kíván, ki van zárva, valamint a nyomtatóhenger csapágait is úgy szerkesztették, hogy azok utánreszelése szükségtelenné vált. Ugyanis, ha a csapágó évek mulva levegőt kap, akkor mi azt egy kissé leeresztjük, hogy az a szennyléceken jól feküdjék.

Hogy ezen gépek termelőképességét kihasználhassuk, egy megbízható berakószerkezettel kell azt ellátnunk. A jelenleg használatban levő szerkezetek legtöbbje annyira tökéletes, hogy azok bármelyikét alkalmazva, jól készített papiros mellett állandóan 14—15 ezer nyomást végezhetünk $8\frac{3}{4}$ órai munkaidő alatt, ami átlag 1700 nyomásnak felel meg; tekintve azonban, hogy e gépek 1800—2000 sebesség mellett szaladnak, ha formánk spiesmentes, papirunk jól van készítve, valamint ha az önberakó olyan, amelyen a felállítást menetközben eszközölhetjük, vagy egyszerre egy nagyobb mennyiséget állíthatunk fel — több is lehet.

Gépmesteri szempontból e gépek már azért is üdvözölhetők, mivel e gépek kezelése nagy figyelmet igényelvén, kettőt belőlük egy gépmester semmiesetre sem kezelhet.

Janovszky János.

A szaksajtó gyakorlati értékelése.

Ha a szaksajtónknak valamelyik figyelmesebb olvasója kezébe vesz egy kevésbé kifogástalan kidolgozású nyomdaterméket és a hozzáértő bíráló szemével bírálja annak fogyatékoságát és hibáit, önkénytelenül felveti magának a kérdést: vajjon miképpen lehetséges, hogy a szaklapok tengernyi közleményei, tanácsai, útmutatásai és tanítási dacára ilyen kezdetleges kivitelű nyomtatványok készülnek nyomdáinkban? Szakférfiaink legkiválóbbjai mennyi szakismeretet, szedés- és nyomtatástechnikai értekezést, követésre méltó eljárási módok magyarázatát hordják össze évente a szaklapokban és mégis mily silány, alacsony színvonalon álló grafikai munkákat készítenek még

line van felszerelve, melyek 418 személyt foglalkoztatnak, annak dacára, hogy 22 gép üzemen kívül van helyezve. Németországon kívül még Dániában, Belgiumban, Hollandiában és a skandináv félszigeten van nagyobb számban elterjedve a Monoline. Magyarországon csupán a fővárosi Pester Lloyd nyomdában áll 14 és a Pesti részvénytársaságban 2 Monoline-gép.

A BETÜÖNTŐDÉK LEGUJABB TERMÉKEI

A Flinach-féle betüöntőde legujabb füzetében kétszáznál több állat-vignettát mutat be részben konturvonalas, részben pedig silhouette-szerű kivitelben. A vignettákat főleg hirdetésekhez szánták a rajzoló: Sittel Hugó és Flinsch Edgar; találunk azonban köztük néhány olyant, amelyet nagyon szépen lehet alkalmazni mester-szedéseknél is.

H. Berthold berlini betüöntőde legujabb terméke a „Billet” körlevél-betű, mely erre a célra kiválóan alkalmas, mert rendkívül tiszta és világos képű betű és valóban művészi megoldású.

D. Stempel-féle betüöntőde legujabb füzetében csoportosítja mindazon betűfajait, melyek mester-szedésekhez kiválóan alkalmasak. Ezek között látjuk: Dianát és félkövér Dianát, a Künstler írott betűt és ennek félkövérjét, az Elite-Kanzleit, egy világos és félkövér groteszkbetűt, a Grazielle nevű világos és kövér betűt, az Undinet, Ingeborg-antikvát és Szalon-antikvát. Különösen szép dült betű a Marie Antoinette, melynek erőteljes betű-és vonalképe nagyon szépen érvényesül. A füzetben bemutatott betűkugszólván mind a legujabbak közül valók s használhatóságukat számos szedés példával bizonyítják.

J. G. Schelter & Giesecke leipzig-i betüöntőde legujabb írott írása az *Isabet*, mely válfaja az előbb piacra bocsátott *Hispania*-írásnak s eltől csak néhány nagybetűje révén különbözik. Az *Isabet* finom metázésű betű s szépen alkalmazható család jellegű nyomtatványokon.

A PAPIRSZAKMÁBÓL.

Osztrák-magyar papirexport Bulgáriába. A szófiai főkonzulátus jelentése szerint Bulgária az elmúlt évben papírszükségletének a túlnyomó részét Ausztria-Magyarországból fedezte. A mult év novemberében 1149 méter-mázsára rugott, mely 100 méter-mázsá kivételével teljesen Ausztria-Magyarországból szállított.

Drágul a papír. A Rózsahegy Celluloze és Papirgyár Részvénytársaság, valamint a Magyar Papirgyár Részvénytársaság körlevélben értesítette vevőit, hogy a nyersárak és a munkabérek tartós emelkedése következtében egyes papírneműek

árát felemelte. Ez az emelés a csomagolópapírokra és a cellulózyártmányokra március elsejétől kezdve I. koronára rug métermázsánként.

Katasztrófa a fiumei papírgyárban. A Smith és Meynier papírgyárban az elmúlt napokban súlyos katasztrófa történt. A gyár géphajtó erejét a Recina-folyó vize szolgáltatja, melyet nagy kerülőuton, külön csatornán vezetnek a gyár turbinatelepeibe. A víztömeg áttörte e vezetécsoatornát és a gyár udvarára zudult, ahonnan a raktárakba is behatolt, magával sodorva rengeteg anyagot és kész papírát. A kár igen nagy, az üzemét azonban már helyreállították.

Üzembeszüntetés. A Borgói merítettpapír-gyár Rt. üzemét megszűntette és felszámol. A gyár bukását a vállalat alapító intézetének, a Kolozsvári Általános Bank és Takarékpénztárnak a bukása vonta maga után.

Felbert Gyula, a theresienthali papírgyár raktára és magyarországi képviselője, raktáron tart rendkívül nagyválasztékú nyomó, középanyag, famentes és amerikai illusztrációs műnyomópapírokat, ugyszintén legfinomabb színes borítékpapírokat, duplexet és kartonokat.

SZAKIRODALOM.

Nyomdatulajdonosok Évkönyve 1912. évi kötete Molnár Mór szerkesztésében már megjelent. Lapunk szűk tere nem engedi, hogy részletes bírálatot vagy ismertetést közöljünk az Évkönyvről. Cikkjei többnyire a vidéki nyomdászat bajjával és orvoslási módjaival foglalkoznak, de olvashatunk abban néhány jó szakcikket is, így Gondos Ignác, Schwartz Armin, lapunk munkatársainak tollából. A könyv nagyrészt a statisztikai rész — mely azonban rendkívül foglalkozos s így nem is felelhet meg tulajdonképpeni céljának — és az árszabályok foglalkoztatja. Az Évkönyv technikai kiállítására egyszerű, de tiszta munka. Ára 350 korona. Megrendelhető a szerző-kiadónál Szekszárdon.

IRODALOM.

A Magyar Iparművészet új évfolyamának első füzeté Simay Imre, a kiváló szobrászművész és grafikus munkáinak hosszú sorozatát mutatja be és közli azok méltóságát. A rendkívül érdekes képsorozatot kiegészítik Simay tanítványainak munkáit ábrázoló szemelvények. Náday Pál dr. Üzleti iparművészet című cikkében a műncheningi gyakorlati iparművészeti politikáját ismerteti, Dömötör István pedig a Hivatal című cikkében megszívlelni való igazságokat mond hivatalaink berendezéseinek sivatárságáról s a művészi igényeknek e téren való érvényesítését sürgeti. A tartalmas rovatok az iparművészeti aktualitásokról számolnak be.

nagyvárosi nyomdáinkban is. Hiszen egyetlenegy példány is egész tömegét adja az elméleti szakoktatásnak, a mesterségben való tökéletesebb kiképzésnek, az egyéni izlés fejlesztésének, a felfogás tisztázódásának, a bírálóképesség öregbítésének — és mindamelllett a sokszorosító ipar köznapi termelésében sokszor oly sovány és vérszegény vonásokban nyilatkoznak meg az egyetemes grafikai ismeretek, hogy a *szakember* a nyomtatóipari szaktudás éléstárába hizlalókúrára szerezni küldeni az ifjabb nyomdászgenerációt: hadd táplálkozzék ösztövére szelve a világszerte a szakirodalom legértékesebb csemegéivel. . .

A *Betű* Ö Felségének világosító fénye sokkal jobban beférkőzik még a legsötétebb elmékbe is, semhogy annak jótékony hatása elől bárki is elzárkozhatnék. Eppen ezért lehetetlen feltennünk, hogy a szaknevelésnek legideálisabb eszköze elől: a *szakirodalom* elől egyetlenegy nyomda is elszigetelődne. És ha ennek dacára a nyomdaipari termelésben gyakran minőségileg hitvány kidolgozású munkák kerülnek közforgalomba, ugy annak magyarázatát a szakirodalomi törekvés egyes hibáiban kell keresnünk. Nem a felszeg irányzatok tulbuzgó követése vagy a tarthatatlan felfogású eszmék érdemen felüli művelése okozza a szakirodalmi eredményességnek olykori visszafejlődését, hanem a gyakorlati szempontoknak hiányos és nem kellő módon való érvényesülése.

A szakirodalom utján történő továbbképzésnek elmaradhatatlan kelléke és szükségessége a *gyakorlati munkamódszerek és egyáltalában a gyakorlati eljárások ismertetése*. Ha a szakirodalom ennek az elsőrendű követelménynek megfelel, akkor iparoktatási célját eredményesen követi.

Elsősorban hasznos lenne, ha azokról a tömeges cikkekről, amelyek egy év alatt valamely szaklapban megjelennek, egy kimerítő betűrendes tartalmi tárgymutató (Stichwortregister) közöltetnék. Ugyszintén nagyon fontos, hogy azok a szakközlemények és szedés- vagy nyomtatványtechnikai apróságok, amelyek a *gyakorlati munkamódszerekre* vonatkoznak és rajzok vagy példák nélkül jelennek meg, rendkívül figyelmesen és értelmesen irassanak, hogy tartalmuk az olvasásnál teljesen átértessék és így az emlékezetben sokaig megőriztessék. Ezáltal megóvatnak az ily nemű közlemények a gépies olvasástól, ami egyébként technikai vonatkozású cikkeknel ugyszólván közönséges időpazarlás lenne, mert aki ezeket teljes egészükben meg nem érti, az természetesen hiába is olvassa őket.

Gyakorlati vonatkozású cikkekhez, amennyiben a tárgyuk természeté csak megengedi, lehetőleg mindig közöltessenek ábrák is, mert a szedés- és nyomtatás minták egyszersmind szemléltető oktatást nyújtanak a munkák kidolgozására nézve és így sokban hozzájárulnak a tárgynak könnyebb átértéséhez. Az olvasó pedig ezáltal összehasonlításokat végezhet, mert különböző példáknak egymás mellé helyezése alkalmával az otthoni nyomtatványkiállításon mindig más-más képet nyer egy és ugyanazon munka kivitelére nézve, ugy, hogy a reá tett benyomások révén aztán a saját kompozíciója szerint alkotott vázlatokat és terveket szembeállíthatja az oldalon a mintákkal és megbírálja azokat betűk, alak, színezés, beosztás és egyéb technikai kidolgozás tekintetében.

A szedő mindenekelőtt tanulmányozza a szedéstechnikai részt a legegyszerűbb és legkönnyebb nyomtatványokon, amelyek csupán a betűk (írás) kiviteléből állnak és igyekezzék azokat hasonló vázlatu más szövegekkel összehasonlítani. Az ilyen kísérletektől nem kell visszariadni, még ha kezdetben nem is sikerülnek. Hasonló fontosságúak a színes nyomtatványokkal való kísérletek. Ha magában véve a szedés a fő sorok miatt nagyon merev képet mutat, akkor megfelelő és jó színválasztással sokat segíthet rajta. Hogy a szedéstűkő alakja miképp viszonylik a papíréhoz és az *írás* a munka céljához hogyan idomul, továbbá, hogy a munka tisztán betűből szedessék-e vagy minő összhangban állana a diszítés az írásfaj jellegével, azt a jó nyomtatvány mintákon kiválóan meg lehet állapítani.

Igen gyakori eset, hogy a szaklapok olyan mellékleteket hoznak, amelyeknek szedését megadott utasítás vagy a rendelők tetszéséhez

képeket alkották: az ilyen minták a szemlélőre természetesen igen megnyerők, de azért ezeknek az utánzásánál vagy alkalmazásánál erős önfegyelmet és megfontolást ajánlunk, mert a legtöbb esetben feltűnő tipografiai hibákkal készültek és éppen azért legfeljebb csak írásaiknak és díszítési elemeiknek (közeteiknek) a gyakorlati használatához való alkalmazási lehetőségek szempontjából kell őket figyelembe venni. Ellenben olyan szedésminták, amelyek egy szöveget többféle változatban és elrendezésben mutatnak be, igen tanulságosak a szedőre, feltéve, hogy a szöveg nem nagyon választékos és erőszakos. Aki ilyen kompozicionális feladatokba mélyed, annak vázlatkészítési és tervezési készsége megizmosodik és szélesbedik, ötletesebb és változatosabb lesz, mert tanul különböző megoldásokon és kivitelekben gondolkodni. Hisz a mesterszedőknél a gyakori sikertelenség és eredménytelenség éppen abban rejlik, hogy rögtön elveszítik a munkára való természetesség ösztönét, az igazi munkakedvet, ha nem üt be jól a — balul felépített — mesteralkotás. De a szaksajtónak figyelmes, rendszeres olvasása és mellékleteinek, ábráinak állandó tanulmányozása a törekvőket mihamar a szaktudás magaslatára emelik.

Hasonlóképpen áll a dolog a nyomóknál is. A nyomó is csak a szaksajtó termékeinek folytonos bírálgatásaival és összehasonlításaival tud szélesebb körű gyakorlati ismereteket szerezni, feltéve, hogy mindig csak a gyakorlatiasság szempontjából könnyen alkalmazható újdonságokból keres magának a megoldásra elméleti szakkérdéseket. Eppen azért úgy a szedőknek, mint a nyomóknak vagy egyéb nyomdai szakmunkásoknak nagyon ajánlatos, ha egyes szaklapokról azokat az évfolyamokat és lapszámokat maguknak betürendes jegyzékbe lajstromozzák, amelyeken a gyakorlati eljárási módok és munkamódszerek körébe vágó általános technikai szakközlemények és apróságok közöltetnek; esetleg ilyen tárgyakról szóló részeket kivágva, egy külön erre a célra szolgáló üres könyvbe be is ragaszthatnak. Így azután az eféle kézikönyv segítségével hamar megtalálhatják azt, hogy hol és mit irtak a szaklapok erről vagy arról a gyakorlati szakkérdésről. Sőt egy ilyen gyakorlati tárgymutatót legalább évenként egyszer tartalomjegyzék-szerűen a szaklapoknak is kellene hozniok és évről-évre kiegészítve rendszerbe foglalniok. Idővel azután a legjobb nyomdászati gyakorlati enciklopédiát képezheti az így kidolgozott szakszerű tárgymutató rövid, tömör magyarázatokkal. Mert máskülönbösen csakugyan mit érnek a legjobb utasítások és a legszebb szakcikk a gyakorlati eljárásokról, ha a szükséges pillanatban nem állnak rendelkezésre.

Általában véve a szaksajtónak a gyakorlati szempontokra állandóan nagyobb gondot kellene fordítania, hogy a szó szoros értelmében vett elméleti mesterségtanulásnak azt az iparoktatási részét fejtsse ki, amelyet a műhelyi gyakorlatban nélkülöznek és így a továbbképzésnek segédeszközévé válják. A sokszorosított iparnak nincsen olyan apró, semmisnek látszó szerve, amelyre nézve a szaksajtó felmentve érezhetné magát; és mennél közelebb állanak a cikkek, annál tökéletesebben teljesíti a feladatát. A grafikai iparágak technikai munkamódszerének enciklopedikus gyűjteménye legyen a nyomdászati szaksajtó, úgy hogy a nyomtatóműhely, papírmalom, betüöntöde, cinkografia és könyvkötészet komplexumának egyetemes elméleti tárházát képviselje a gyakorlati nyomdász előtt. Sőt még a szakirányú körök, testületek, egyesületek és intézetek életéből is a szaksajtó útján kell a gyakorlati nyomdásznak utmutatást szerezni, miáltal nem csupán egyes technikai szakkérdésre nézve merit felvilágosítást, hanem az egész könyv-ipari fakultásra kiterjedő tudnivalók birtokába jut.

Számos esetben, mondják sokan, hogy nincs szükségük minden iránt érdeklődni, mert az egész világtudományt úgy sem tudják megenni. Pedig éppen ezzel a kényelmes kifogással követik el az illetők önmagukkal szemben azt a mulasztást, hogy még a hozzájuk legközelebb álló foglalkozásbeli szakdolgozatban is hiányos és hézagos ismeretkörrel hódítanak meg, holott az emberi öncél legelemibb követelménye is megszbja azt a minimális tudnivalót, amely legelső-

A Magyar Iparművészet az Országos Magyar Iparművészeti Társulat tagjainak évi 10 korona tagsági díj fejében illetményként jár. Előfizetési díja ugyanannyi.

Uj művészeti folyóirat. A Szent-György-Céh Magyar Amatőrök és Gyűjtők Egyesülete kiadásában és tagilletményképpen új művészeti havi folyóirat indult meg a Gyűjtő címmel. Az első szám nivós tartalma, gazdag illusztratív része, gondos tipografiája és művészi külső formája arra engednek következtetni, hogy az új revü egyike lesz a legszebb magyar művészeti folyóiratoknak. Szerkesztője Siklóssy László dr., a munkatársak között művészeti íróink legjobbjai szerepelnek: Csányi Károly, Czako Elemér, Divald Kornél, Elek Artur, Falus Elek, Farkas Zoltán, Gerő Ödön, Györgyi Kálmán, Lengyel Géza, Lyka Károly, Radisics Jenő, Meller Simon dr., Radó Antal dr., Ruttkai Miksa, Takács Zoltán dr. A nemrég megjelent 100 oldalas, 100 illusztrációval bíró első szám tartalma: Farkas Zoltán: Andrassy Gyula gróf gyűjteménye; Takács Zoltán dr.: Uj szerzemények Nemes Marcell gyűjteményében; Radisics Jenő: Az Iparművészeti Múzeum meissenai porcellánja; Lengyel Géza: Csók István; Radó Antal: Autogramgyűjtés; S. I.: Az amatőr nyelve. Rovatok: Kispasztika, Grafika és Ex-libris, Gyűjtők és gyűjtemények, Jog és művészet, Irodalom, Vidék, Krónika és Naptár, Praktikum, Desiderata stb. Függelékül: A Szent-György-Céh X. művészeti aukciójának képes katalógusa. A Gyűjtő előfizetési ára egy évre 20 korona, a Szent-György-Céh tagjai díjlanul kapják. Mutatványszámot az érdeklődőknek készséggel küld a kiadóhivatal: VIII. ker., Muzeum-körút 18.

FŐVÁROSI HIREK.

Kispasztikai kiállítás. A Szent-György-Céh Magyar Amatőrök és Gyűjtők Egyesülete az Iparművészeti Múzeumban kispasztikai kiállítást rendez, melynek tartalma 1912 március 23-tól május hó 4-ig. Megtekinthető: hétfő kivételével minden nap délelőtt 9-től délután 1-ig és délután 3-tól 7-ig. Belépődíj vasárnap 1 korona, hétköznap 50 fillér.

A Franklin-nyomda, üglátszik, nagy átalakulás előtt áll. Az elmúlt hetekben a nyomda építkezéseinek céljaira közel félmillió koronáért telket vásároltak a Liliom-utcában. A nyomda igazgatósága egyébként szedőgépek üzembe állításának kérdésével is foglalkozik, amennyiben már most kísérleteznek Monotype- és Typograph-szedőgépekkel.

Uj betüöntöde a fővárosban. Egy fővárosi napilap hiradása szerint valamelyik külföldi betüöntöde egy itteni pénzintézet egész alatt nagyobb arányú betüöntődét szándékozik létesíteni Budapesten.

Pártszervezetünk nyomdájába, a Világosságban is nemcsak bevonul a szedőgép, amennyiben, értesülésünk szerint, a közel jövőben hét darab háromtáru, kilencbetűs Linotype-szedőgépet állítanak üzembe.

Az idei Tavaszi Vásárt április hó 18-tól 23-ig tartják meg a fővárosi Vigadó összes helyiségeiben.

VIDÉKI HIREK.

Aradi hírek. Az aradi román „Tribuna” nyomdavállalat e hó folyamán megszűnt, illetve egyesült az ugyancsak Aradon működő román „Concordia” nyomdával, melyet az elmúlt évben rendeztek be újonnan. A megszűnt Tribuna két Linotype-Ideal szedőgéppel is rendelkezett s valószínű, hogy ezeket is átveszi a Concordia. — *Uj nyomdavállalat* alapítását is tervezik Aradon, egy ott megjelenő királyi napilap előállítására céljából.

Nyitrán a Huszár-féle nyomda eddigi cégfőnöke és tulajdonosa — Huszár István — az üzemet s az ahhoz tartozó könyv- és papírkereskedést fiának, ifjabb Huszár Istvánnak adta át.

Uj lap. Hajdusozoboszlón Városok és Községek Lapja címen új közigazgatási szaklap indult meg.

Sátoraljaújhelyen a Vajda és Eisenstädter-féle nyomdát a hozzá tartozó könyv- és papírkereskedéssel egyetemben Vajda József vette át, aki a vállalatot saját neve alatt vezeti tovább.

Mohácson Friedrich Oszkár könyvnyomdát, papír- és könyvkereskedést nyitott.

KÜLFÖLDI HIREK.

Földalatti függő nyomda. Az angol szaklapok egy módfelett elmesélt építkezési szerkezetéről hoznak ismertetést, melyet az amerikai Boston-Post kiadói valósítottak meg. Nekünk — óvilágiaknak — talán hihetetlennek fog látszani a leírás, mint minden, ami az újvilágban maga a megtestesült természetesség. Bele kell már nyugodnunk abba a tudatba, hogy Kolumbus csak azért fedezte fel Amerikát, hogy annak későbbi lakói lehetetlennek látszó dolgok megvalósításával bosszantsanak bennünket. A Boston-Post kiadói ötletes módját találták meg annak, hogyan nagyobbítsák meg üzemhelyiségeiket. A nevezett lapot eddig öt régi épületben állították elő s mivel ez is szűknek bizonyult s a szélrózsa bármely irányába való terjeszkedés lehetetlen volt, a terjeszkedés lehetőségét más irányban kellett keresni. A kiadók merész és különös emberek lehetnek, mert nem választották az üzemhelyiségnagyobbítás könnyebb módját: a felhőkarcoló építést, hanem annak ellenkezőjét, a föld anyaméhe felé bővítették az épületet. Nagy dolog is pincében berendezni a nyomdát — gondolja a jámbor olvasó —, ilyen nálunk is van, talán több, mint odaát.

sorban a saját mesterségben való lehető legtökéletesebb kiképzésre vonatkozik. De előre meghatározni azt a határt, ameddig a foglalkozásban való továbbképzés elméleti oktatása terjedhet, teljes lehetlenség, mert mint minden iparág, úgy természetesen a grafikai szakmák is állandó és folytonos fejlődésnek vannak kitéve, tehát az iparszaknak a haladásával párhuzamosan kell fejlődni az iparos szak tudásának gyakorlati készsége is.

Szóval megállapíthatjuk, hogy a szaksajtóra vár az a feladat, hogy egyrészt a foglalkozásban hiányosan kiképzett iparosokat elméletileg továbbképezze, másrészt, hogy az ipari újdonságok, eljárási módok és gyakorlati munkamódszerek folytonos ismertetése mellett azokat a szakfériakat tájékoztassa, akik technikai munkálkodásukban a melléjük vagy alájuk rendelt munkaerőknek a termeléseit megvizsgálni és felülbírálni hivatják. Így azután majd mindazok, akik a szaksajtónak ebben az értelemben tett irányításait, utasításait és tanácsait követik és gyakorolják, elsősorban a saját szakképzettségüknek az értékelésénél fognak haladást és eredményt tapasztalni. Azok az üzemvezetők pedig, akik a szaksajtóból leszűrt tanulságokat gyakorlatilag a nyomdában meghonosítják, mihamar bizonyosságul fogják szolgáltatni annak, hogy az üzem színvonalának emelésén fáradoztak. És ennek természetes folyománya az szokott lenni, hogy a nyomda üzletköre tágul, neve ismertebb lesz, reputációja emelkedik és végeredményben gazdasági előnyöket biztosít olyan nyomdákkal szemben, amelyekben a szaksajtó legfeljebb csak a kabátban lévő hátulsó gomb szerepét adja . . .

Innen van az, hogy jobb munkákat csak azokban a nyomdában készíttettek, amelyek az iparnak továbbfejlesztésén fáradoznak és amelyek teljesen átértették a szaksajtó nevelő hivatását . . .

Schwartz Ármin.

Példák a gyakorlati életből.

7. *Milyen nagy kezdőbetűt alkalmazhatunk kisebb fokozatu betűkből szedett sornál?* Ézzel a kérdéssel fordult egy szaktárs lapunkhoz s mellékelte egy cégjegyet is, azzal a megjegyzéssel, hogy a rendelő kicsinyelte a mittelből szedett sorhoz alkalmazott text iniciálét, melyet piros színnel nyomtattak. A cégjegy kérdéses sora így lett szedve:

WINTERMANN RÓBERT R.-T.

S erről is látható, hogy a text kezdőbetű is elég súlyos s az alábbi példán látható, hogy sokkal helyesebb és szebb a tercia kezdőbetű:

WINTERMANN RÓBERT R.-T.

Tekintettel arra, hogy egy általában szolid kivitelű cégjegyről van szó, minden bizonynyal a kisebb kezdőbetűk az alkalmasabbak, de ha már nagy iniciálét követel a megrendelő s ennek helytelenségéről nem képesek öt meggyőzni, ám teljék neki öröme egy ilyen sorban:

WINTERMANN RÓBERT R.-T.

E három példa eléggé demonstrálja, melyik a szebb, izlésesebb. Ennél az esetenél nemcsak brutális az aránytalanul nagy kezdőbetű, de lerontja a cégjegy egész kinézését, amennyiben a fősor nagyon hosszúra nyúlik s így az alatta lévő rövid sor még csak támaszul sem szolgálhat az iromba iniciáléknak.

* * *

8. Két nagyszalontai hetilapból való a tuloldalon reprodukált két hirdetés. Mint a vidéki lapok hirdetési általában: úgy ezen lapokban megjelentek is rengeteg izléstelenséggel vannak összetákolva, amit egyébként a szemelvények is bizonyítanak. Pedig nem is szükséges óriási szakmai tudás, hogy ilyen kedvezőnek mondható szöveget ne

lehesen szép formában állítani az olvasó szeme elé. Arról, hogy a hirdetések nem is a legegyszerűbbek s szedésük elég időtrábló kombináció: feltehetjük, hogy idő dolgában nem panaszkozhatott a szedőjük. Bizvást állíthatjuk, hogy ennél kevesebb fáradsággal s rövidebb idő alatt sokkal jobb hirdetést is tud szedni, aki valamelyes csekély izléssel rendelkezik. E hirdetések teljesen hatástalanok, mert nem feltűnők, nincs, ami az olvasó figyelmét megragadja s a hirdetés

Készít cement
csövet,
cement
lapot,
cement és aszfalt járdákat,
vizmedencéket, betonjászalakat

Vállal

Nedves falak és pincék víztele nitése.

Zsibrita Márton
Nagyszalonta,
Szécsény-utca 31.
Szelesutca.

Mindenmű aszfaltozási munkákat a legszebb és legdiszesebb kivitelben.

Burkolóvállalat és cementárugyár

Vasbeton kapu és kerítés oszlopok

8a. példa

**BURKOLÓVÁLLALAT
ÉS CEMENTÁRUGYÁR**

Készít cementlapot, csövet, cement- és aszfaltjárdákat, vizmedencéket és betonjászalakat. Vasbeton kapu- és kerítésoszlopokat. Elvállalja a nedves falak és pincék víztele nitését, mindenmű aszfaltozási munkát, legszebb kivitelben

ZSIBRITA MÁRTON
NAGYSZALONTA
Szécsény-utca 31. az. Szeles-utca

8b. példa

Burkoló vállalat és cementárugyár.

Készít

cement-csövet minden nagyságban, cement-lapot négyféle nagyságban egyszerű és díszeselt ajtókat kivitelben.

Vasbeton kapu- és kerítés-oszlopokat szerel- és gulyaitató vályukat, nyílt és zárt falókat.

Vállal

cement- és aszfalt-járdákat, vizmedencéket, betonjászalakat

Kapualjak és magtárak aszfaltozását nedves falak és pincék víztele nitését felelősség mellett.

Zsibrita Márton (Szeles-utca 1477.) Szécsény-utca 31.

Burkoló vállalat és cementárugyár

Készít

cement-csövet minden nagyságban, cementlapot, díszeselt egyszerű ajtókat kivitelben. Vasbeton kerítésoszlopokat, itató vályukat és csatornákat.

Vállal

cement- és aszfaltjárdákat, vizmedencéket, betonjászalakat. Kapualjak és magtárak aszfaltozását, nedves pincék víztele nitését — felelősséggel.

Széles-u. 1477 Zsibrita Márton Szécsény-u. 31

átolvasására bírja. Nem az a fontos, hogy valaki „vállal” és „készít”, hanem azt kell hangsúlyozni és kiemelni a hirdetésben, hogy mi az, amire vállalkozik a hirdető, amit készít. A 8a-val jelzett példán egyébként olyasmit is láthatunk, ami a szakember előtt egészen új: „Elöl-hátul iniciálé”, talán ez a legtalálhatóbb jelzése az iniciálék ilyen való alkalmazásának. *Burkolóvállalat és cementárugyár*. — Ha most néhár gondolkodom s azt mondom: Brrr! E két sor láttára is ez tódult ajkamra. De ez tuzás volt részemről, elismerem, mert ilyen keményen nem volna szabad hangot adni a hátborzongásomnak, mert az illető szedő nem így szedte a sort: *Burkolóvállalat és cementárugyár*. Kár.

Igen ám, de ez a 20 méternyire (66 láb) a föld színe alá épített nyomda egy kissé nagyon is amerikai izű. Mert a föld színe alatt elhelyezett óriási gépterem és papiraktár, körforgógépei és egyéb berendezése egy acélból és cementből épült padozaton nyugszik s ez a padozat a felső építményekre van — *felfüggesztve*. Egészen új dolog az építkezésnek ez új módja, mert eddig azon a véleményen voltunk, hogy a nagy súly és rezgés miatt, melyet a nagyszámu körforgógép előidéz, feltétlenül szilárd és megingathatatlan alapépítményekre van szükség. Ezt a véleményt Boston-Post építői megdöntötték. A fűtés és szellőztetés kérdését kitűnően oldották meg, noha ez nem volt könnyű a nagy mélység miatt. E berendezés folytan azonban a földalatti nyomda léghőmérséklete alig néhány fokkal különbözik a rendestől, úgy, hogy az nincs befolyással a festékező hengerekre és a festék télen-nyáron egyenlő tömölttségben tartható. A szellőztetés mechanikai út történik. Egy öt láb átmérőjű vascső vezet az épület tetőzetéig, ahol a radiátorok egész sorát alkalmazták. A radiátorok — hideg időben — a levegőt önműködőleg felhevítik s percnként 20.000 köbláb levegőt juttatnak le a földalatti nyomda minden zugába. Az elhasznált levegőt viszont egy másik — ugyan-csak elmés szerkezetű — gépezet távolítja el, úgy, hogy a helyiségek levegője két percnként teljesen kicserélődik. A kiadó szerint a földalatti üzemhelyiségekben a tartózkodás a legkellemesebb. A gépteremben nyolc Hoe-féle rotációs működik, melyek óránként 726.000 példány nyolcoldalas lapot nyomtatnak.

Japánból. A yokohamai „Japan Daily Herald” nemrégén nem jelenhetett meg, mert szedői kiléptek. Erről a szerkesztőség a következőben számolt be olvasóinak, amikor már a lap ismét megjelenhetett: „Előfizetőinkől bocsánatot kérünk, hogy lapunk meg nem jelenhetett, mert munkásaink kiléptek. Ennek oka a következő: Faktorunkat, egy japánit, hálátlan üzelméi miatt elbocsátottuk. Munkabérjegyzéket hamisított. A többi munkások szolidaritást vállaltak vele, mert a hamisítások útján szerzett pénzt velük testvériesen megosztotta s nem is voltak hajlandók addig helyükre állni, míg a faktort vissza nem helyezük állásába. Szerencsére azonban éppen akkor érkeztek be Londonból a már korábban megrendelt szedőgépek s így lapunk ezen-tul pontosan fog megjelenhetni.”

Nyomdász, mint feltaláló. Két érdekes hírt olvashattunk a külföldi szaklapokban. Ime: Dvorzsaák Péter bécsi nyomdatulajdonos körlevélben adja tudtul, hogy egy oly készüléket talált fel, mely motoros járművekre szerelve, megmenti a boldogtalan, gyalogosan járó-kelőket a portól, füsttől és büztől,

amiket a jármű mostanáig vigan produkál, sőt még saárfogó gyanánt is szerepel. — Szép! — Derrer Frigyes, könyvmdász St.-Ingbert városában, feltalált és szabadalmaztatott egy — szalonnavágógépet. Nagyszerű!

A fehér cár birodalmában ugyancsak rájár a rud szaktársainkra. Az elmúlt év folyamán szervezeti ügyekből kifolyólag 400 nyomdászsegéd közül 375-öt sujtottak hosszabb-rövidebb ideig tartó börtönnel, a többiit Szibériába transzportálták a kegyelmes „atyuska” kozájkjai.

Amerikából. A newyorki nyomdai szakmunkások magyar csoportja egy újabb munkabérszabályzat elismerését vitte keresztül, mely szerint a kéziszedő munkáideje 45 óra hetenként s munkabérminimuma 19 dollár. A gép-szedők munkáideje nappal 7¹/₂ óra, éjjel 7 óra, bérminimuma pedig délelőtti alkalmazásánál 22, délutáninál 23, éjjeli alkalmazásnál 25 dollár. — Az Egyesült Államokban 31.445 nyomda működik s ezekben hozzávetőleges számítás szerint 3000 millió korona tőke van befektetve. A nyomdák által kifizetett munkabérek összege egy milliárd koronát meghaladó összegre tehető s a felhasznált anyag értéke is egy milliárdra rug. Ezzel szemben azonban a három milliárdot jóval meghaladó értékű munkát is termelnek. — Az Unióban megjelenő lapok száma is tekintélyes: 22.143, ezekből azonban csupán 2600 napilap. A hetilapok száma 15.100. — Chicagóban az ottani munkáslap nyomdájában légszeszorbanás történt, mely a körforgógépeket s más berendezést is is úgy tönkretett, hogy a lapot más nyomdában kell előállítani.

HIVATALOS RÉSZ.

Választmányi ülés 1912 február 22-én. Jelen vannak: I. és II. alelnök, titkár, pénztáros, II. gazda és 21 választmányi tag, továbbá a számvizsgáló bizottság részéről Müller Samu. Igazolva távol: elnök, ellenőr, I. gazda, Busay és Novák Alajos. — Elnök igazolt távolmaradása folytán I. alelnök üdvözlö a jelenlevőket s megnyitván az ülést, felolvastatja a januári ülés jegyzőkönyvét. Jegyzőkönyv felolvasatván, azzal a megjegyzéssel hitelesítették, hogy az eredeti jegyzőkönyv részletesebben irandó meg. E jegyzőkönyvet Kizsol és Fekete szaktársak hitelesítik, a mainak hitelesítésére Gondos és Koch szaktársak kéretnek fel. — Titkár előterjeszti az évi jelentést, melyet a választmány némi módosítással elfogad. Pénztáros évi jelentését és a zárámadást a választmány magáévvá teszi. A pénztári jelentéssel kapcsolatban Müller Samu a számvizsgáló bizottság részéről jelentést tesz a pénztárnál megejtett rovancsolásról, mely alkalommal a szám-

9. Egy hivatalos kimutatásban láttam egynéhány olyan szedéstechnikai hibát, melyeknek behagyásáért kemény megrovást érdemelne a korrektura olvasója is. Nem veszem elő valamennyit, csupán a legkirivóbb, szemet bántó és helytelenül szedett pár sort mutatom be. Ime:

60 métert foglal el az erdészlak épülete és az azt körülvevő járda,
120 méter van szánva veleményes kertnek,
46 métert igényel a baromfi-udvar,
360 méterre tervezetik a gyümölcsös és méhes stb.

Ezen munkában rengeteg sok volt szükséges s mert a nyomda nem rendelkezett megfelelő mennyiséggel: léniákból állították össze. Csoadalm, hogy a négyzeteknek ilyen összeállítására nem voltak figyelemmel, mert egyes oldalakon petít négyzeteket láthatni, másutt viszont garmondra vannak szedve s egy féloldalon így, amint fent látható. Semmiképpen sem helyes, ha egy munkának ilyen apró figyelmetlenségekkel ártunk s ezeknek kijavitása a korrektor dolga volna. Igaz azonban, hogy minden valamire való szedőnek tudnia kellene, hogy ilyen jelek a betűképnél nagyobbak nem lehetnek.

* * *

10. Egy esküvői meghívót mutatok be (lásd a 10a. példát) e sorok között, eredeti nagyságban, hüen az eredeti után szedve, csupán a betű nem ugyanolyan kopott, mint amazé. A sorcsoportosításról nem beszélek, mert azt mindenki látja, hogy erőszakolt és a hosszan kinyuló fősor nagyon izléstelen. Főleg a helytelen betű megválasztását

BROMBERG DÁNIEL ÉS NEJE

... örömmel jason meghívják ...

ELZA LEÁNYUKNAK FELLEGVÁRY HENRIK URRAL

folyó évi november hó 20-án
délután 3 órakor a beszterczebányai Vártemplomban végbe-
... meendő esküvőjére. ...

Élesd

Beszterczebánya,) 1911. évi november havában

10a. példa

BROMBERG DÁNIEL ÉS NEJE ÖRÖMMEL
TELJESEN MEGHIVJÁK ELZA LEÁNYUKNAK
FELLEGVÁRY HENRIK URRAL FOLYÓ ÉVI
NOVEMBER 20-ÁN, DÉLUTÁN 3 ÓRÁKOR
A BESZTERCZEBÁNYAI VÁRTEMLOMBAN
VÉGBEMEENDŐ ESKÜVŐJÉRE

ÉLESD - BESZTERCZEBÁNYA
1911 NOVEMBER HAVÁBAN

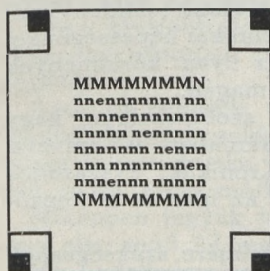
10b. példa

hibáztatom, annál inkább, mert a papirfelület gazdaságos és izléses kihasználása mellett más betűt is lehetett volna alkalmazni (lásd a 10b. példát). A tulságosan keskeny betűfajokat csak kényszerhelyzetben szabad használni s jobb munkákhoz egyáltalán nem ajánlatos alkalmazni, mert: egyrészt nehezen olvashatók, másrészt a nyomtatásnál is sok baj van velük, mert a festék dusabb feladása esetén hamar eltömődnek a betűk közei (ez látható egyébként a beküldött lapon is; több betű úgy eltömődött, hogy helyükön egy fekete foltot

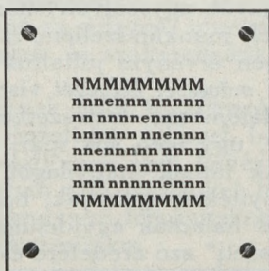
láthatni). E lap szedője is okosabban cselekedett volna, ha az egész szöveget abból a betűfajból veszi, amelyből a dátumsort szedte. Ez finomabb metszése révén alkalmasabb egy esküvői meghívó szedésére, mint a keskeny s meglehetősen vastag vonalú groteszk-betű. Még egy megjegyzésem van a dátumsorra. Esküvői és eljegyzési lapokon — amikor két városnévhez kell egy dátumot szedni — nagyon gyakran találkozunk ezzel a megoldással, melyet valamikor helyesnek tartottak. Ma már nem ajánlatos így szedni, mert csunya; főként pedig azon oknál fogva, mert tudunk sokkal alkalmasabb s a jó ízlésnek is megfelelő módokat; talán a leghelyesebb a 10b. példán alkalmazott mód szerint szedni a dátumsort.

* * *

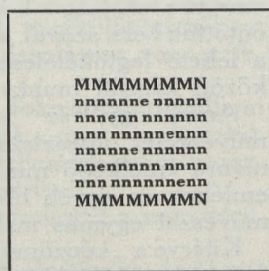
11. *Kerüljük a felesleges diszitést, léniakombinációt.* Az alábbi példát szintén korrigálás végett küldte be egy szaktárs, mert, szerinte, bántóan hatnak a nagy sarkok s kérde, mivel lehetne azokat helyettesíteni a nyomtatvány csinos kiállítása érdekében s megjegyzi, hogy talán megfelelné minden sarokhoz egy-egy csavarfejszerű bevágású fekete pont is. Véleményem szerint teljesen felesleges ez

11a. példa.

11b. példa.

11c. példa.

esetben az egyszerű léniakeretet bármilyen más sarokmegoldással sulyosbitani, mert az a maga végtelen egyszerűségével sokkal jobban hat, mint ha a sarkokhoz valamilyen diszt szednénk. A beküldött példán (11a) a sarkok bizony banálishan hatnak. Az ajánlott csavarfejszerű pontok (11b) már nem sokat ártnak az összehatásnak, de ez a diszités már régies s nem is mutató, tehát: felesleges s így a leghelyesebb megoldás: a sima vonalkeret. E példákról egyébként ama következtetést is levonhatjuk, hogy a mértéken felüli diszitéssel — különösen léniakombinációkkal — csak ártunk a nyomtatvány jó hatásának. Kitűnik ez annál inkább, mivel az itt vázolt esetben csak kisebb mértékű tudszítésről van szó s már ez is káros befolyás, s így elkerülhetjük, hogy a tulzásba vitt, fáradságos és időt rabló — de mindezek dacára mégis gyakran elkövetett — léniakombináció mennyire lerontja a sorok jó hatását. Eme állítástom legközelebb a fentínél eklatánsabb példával is fogom bebizonyítani. ABC.

Művészeti kérdések és fejtegetések.

A Szakkör és a Gépmesterkör szaktanfolyamának első nyomtatás-technikai ciklusán *Rosenberg Aladár* szaktársunk tartott érdekes előadást művészeti kérdésekről s e tanulmányát érdemesnek tartjuk a szaktársak nagyobb tömegével is megismertetni.

* * *

(1.) Célzatosan cselekszem, amikor az alábbiakban egy olyan tárggyal foglalkozom, amely nincsen szoros összefüggésben a mindennapi foglalkozásunkkal és teendőnkkel, de szükségesnek tartom, hogy a szaktársak ily irányban is fejlesszék tudásukat s minden bizonynyal akadnak szaktársaim között olyanok, akik ennek hasznát is látják.

Mert nem elegendő, ha mindenkor csakis a nyers szakmai anyag

vizsgáló bizottság mindent rendben talált. A választmány a jelentést tudomásul veszi. — Pénztáros megbizta a választmány, hogy a jelölő bizottsági ülést hívja össze s a szavazólapok kinyomatásáról és szétküldetéséről gondoskodik.

— Pénztári havi jelentés és tagsági fogalomról szóló kimutatás tudomásul szolgál. — Olvasztatik a Részvény-nyomda felszólító levele a nála fennálló tartozás kiegyenlítése tárgyában. A választmány az ügy rendezésével az elnökséget bizza meg. — Pénztáros indítványára kimondja a választmány, hogy mulatságokra alkalmas terem hiányában és egyéb kedvezőtlen konjunkturák következtében a március havára tervezett háziestély rendezésétől eláll. — Titkár jelenti, hogy az Amatőr-fényképezők egyesülete részéről felhívás érkezett egy nagyszabású grafikai és fényképkiállítás rendezésében való közreműködésre vonatkozólag. Ez ügyben folytatott tárgyalásokat ismertetvén, egy négy tagú bizottság kiküldését kéri. A választmány az esetleges további tárgyalásokban való képviseltetésével titkárt, Prünner, Sárlos és Schornstein szaktársakat bizza meg. — A választmány utasítja az elnökséget, hogy a heti illeték bevezetésének ügyével behatóan foglalkozzék és a jövő ülésen javaslatot tegyen. Pénztáros kérését intéz a nyomdásztanoncskolákban tanító szaktársakhoz aziránt, hogy hassanak oda, hogy az ifjunkságok között a Szakkör eszméit és céljait megismertessék, oly célból, hogy a tanulók felszabadulásuk után a Szakkör köré tömörüljenek. Az illetékes szaktársak igéretét a választmány lelkesedéssel vette tudomásul. Egyben elhatározza a választmány, hogy a tanoncok jutalmazása s tanulásra való serkentése céljából a készletben levő szakkönyvekből megfelelő példányszámot a szakirányú iskolák vezetőinek rendelkezésére bocsát. — Ülés vége.

Pénztári kimutatás 1912. évi január haváról. *Bevétel:* Áthozott a múlt óról 563.50 K, 10 darab hitelszövetkezeti részjegy 100.— K, Gutenberg szobor-alap 1701.47 K, Ács Mihály-alap 522.89 K, tanoncpéldányokból 14.40 K, tagsági díjakból 738.— K, összesen 3140.26 K. Tagsági díjakban befolyt: Al-lamnyomda 6.—, Az Élet 11.40 K, Athenaeum 42.—, Baptista-nyomda 2.40, Bíró és Schwarz 2.40, Bercsenyi-nyomda 3.—, Berkovits-nyomda 1.80, Brózsza Ottó 1.80, Budapesti Hírlap 7.80, Buschmann-nyomda 4.80, Egyetemi-nyomda 3.60, Egyleti tisztv. 9.60, Európa 3.60, Fráter és Társa 1.20, Franklin 42.—, Franklin-fiók 6.—, Fried és Krakauer 1.20, Galitzenstein 4.20, Garai-nyomda 1.20, Globus 7.20, Grafikai intézet 2.40, Heisler és Közöl 1.20, Hungária 4.20, Hamburger és Birkholz 3.—, Hedvig Sándor 3.—, Hornyánszky 18.—, Károlyi György 1.20 korona, Kell-

ner Ernő 8:40 K, Klein Vilmos 1:80, Korvin Testvérek 4:20, Közégségi-nyomda 4:20, Légrády 14:40, Löbl D. és Fia 3:60, Löbl Mór 3:—, Magyar Hírlap 3:—, Markovits és Garai 1:20, Márkus Samu 3:60, Máv. menetjegy-nyomda 3:—, May 1:80, Otthon 1:20, Pallas 31:20, Pápai Ernő 8:40, Pátria 19:20, Pester Lloyd-nyomda 5:40 korona, Pesti könyvnyomda r.-t. 24:—, Posner K. L. és Fia 13:20, Radó IZor 1:80, Révai és Salamon 4:20, Rigler J. Ede 7:20, Roth J. 1:80, Rózsa K. és neje 4:80, Stephaneum 22:80 K, Székesfővárosi házinyomda 18:60, Schulhof-nyomda 7:20, Schmidl-nyomda 1:20, Schlesinger 1:20 K, Stúdió-nyomda 1:80 korona, Tolnai Világlapja 2:40 K, Uránia 2:40 K, Világosság-nyomda 24:—, Várnai-nyomda 3:60, Weisz Adolf 1:20, Wodianer F. és Fiai 19:80, Vidékről: Nagybecskerek 2:40 K, Nyitra 14:40, Kecskemét 3:60 K, Turócszentmárton 6:60, Székesfehérvár 7:20, Gyoma 9:60, Kispest 4:20, Kaposvár 9:—, Liptószentmiklós 3:60, Arad 15:— K, Békéscsaba 3:60, Szolnok 5:40, Ungvár 5:40, Rózsahegy 6:—, Torda 9:—, Eger 11:40, Miskolc 13:80, Máramarossziget 7:20, Keszthely 2:40, Szeged 17:40, Esztergom 9:60 K, Szekszárd 21.60 K. Egyesektől és kisebb nyomdákban befolyt 72:60. Összesen 738 K.

Kiadás: Grafikai Szemle mellékleteként 172:92 K, Grafikai Szemle szerkesztőjének fizetése és portó-költségei 159:77 K. Szegedi, aradi, kassai kiállítás költsége 112:78 K. Szaktanfolyamra 50:42. A januári Szemle-expedíciója 54:16 K. 2000 leveĺboríték 14:— K. Újévi ajándékokra 17:— kor. Adminisztráció, portó helyben és vidéken 10:71. K. Összesen 591:76 korona. Készpénz e hó végén 724:14, 10 darab hitelszövetkezeti részjegy 100:—, Gutenberg szobor-alap 1201:47, Ács Mihály-alap 522.89 K. Összesen 3140:26 korona.

Tagsági forgalom 1912. év január havában. Beléptek a Körbe: Gasparik József, Hrozienciak József, Kadlecsik Pál, Zahradnik Géza (Turócszentmárton), Gondán Dezső (Székesfehérvár), Dikán József (Elek), Pollák Manó (Galitzenstein), Brauer János (Bíró és Schwarz), Szántó Ferenc, Pichler József, Grossman Salamon (Globus), Lichtblau Lajos (Tolnai), Gerő Ferenc, Szőke Géza, Pocsulits Ede, Ziegler Emil, Fábian Ferenc, Konrád Salamon, Korpos Imre, Löbönics Sándor, Csernos Lukács László, Szász János, Varga Pál (Wodianer), Molnár Károly, Schwarz Ármín (Korvin), Jördens Hugó (Pester Lloyd), Springer Rezső (Springer), Dobó István, Gosztincsár Gyula, Gruber Imre, Mánics Iván, Nagy Gy. Ferenc (Arad), Nánágy János (Ungvár), Klein Jenő (Zólyom), Schwarz Manó (Hamburger és Birkholz), Schmidt Béla, Gally Géza (Légrády), Pollacsek József (Márkus), Kiss Imre, Moósz Lajos

feldolgozásával foglalkozunk, vagy ha egy már kimerített eszmén s a végtelékig agyonszakcikkezett tárgyon tengődünk. Bár szakmánkban kimerített témáról szó sem lehet, viszont azonban az is igaz, hogy vannak még dolgok, amelyek igen közel állanak a nyomdászathoz, de szakirodalmunkban bizony édes keveset olvastunk róluk.

Előadásom tárgyául: művészeti kérdések fejtegetését választottam s igyekezni fogok a tárgyat a nyomdászattal kapcsolatba hozni, anélkül, hogy bizonyos rendszert vagy szigorú szabályokat követnék, mert inkább csak megfigyeléseimet közlöm a szaktársakkal.

Ma, amikor már magyar grafikai művészetről is beszélhetünk — mert vannak igazi, tehetséges művészeink, akik zászlóhordozói és fejlesztői iparunkban a művészi szépnek és munkáknak —, szükségesnek vélek egyet-mást közölni magáról a művészetről, erről a *fogalomról*, amely fogalom alatt csakis *kiválasztott műveket érthettünk*.

Mi a művészet? Igen tág fogalom. Erre pontosan körülírt szavakkal nem is válaszolhatok. De ha röviden körvonalazni akarjuk, talán ilyesféleképp jellemezhetjük: ha kezünk és agyunk munkálkodásával a rendes mindennapi mesterséges munkákon felülemelkedő olyan eredeti és választékos munkát sikerül készítenünk, amely többet jelent a hétköznapi, sablonos dolgoknál, vagyis olyan készítmény, amelybe tehetségünk legjavát, ugyszólván lelkiállapotunk tulajdonságait öntöttük belé, szóval, amely munkán szellemi és technikai képességünket a lehető legtökéletesebben érvényre juttattuk: az ilyen körülmények között készült munka a *művészet bélyegét* viseli magán.

Aminthogy az irodalomban, festészetben, szobrászatban nagy művészetet tapasztalunk, úgy igen sok ipari szakmában is művészi nivóra emelkedő munkák látnak napvilágot. Krónikák, évszázados emlékek és egyéb bizonyítékok igazolják, hogy az ipar és a képzőművészet egymás mellett haladtak egyidejűleg.

Kitérve a „képzőművészeti” szó eredetére és értelmére, szükségesnek tartom megjegyezni, hogy ez a szó a német „Bildende Kunst” szó átfordított értelme, ami alatt mindazokat a szemléltető művészeteket értjük, amiket *szemünkkel képletesen látunk*. Ide tartoznak: festészet, szobrászat, építészet, grafika és iparművészet. Általánosságban nem szeretik az iparművészetet a „képzőművészet” fogalma alá venni és egészen külön szerepeltetik, úgy hogy általánosságban csakis a festészetet, szobrászatot és építészetet jelölik a képzőművészet, vagyis szépművészet jelzővel.

Tehát egységes művészetnek mégis csak *e három társművészeti ágat* tekintik, melyektől a többi alárendelt művészeti ágak merítik az impulzust a továbbfejlesztésre.

És csodálatos, hogy akkor, mikor e három művészeti ág iránya fordult, vele egyidejűleg az iparban is változott az irány. Mikor az építészetben a barokk, a reneszánsz-irány vezetett, ugyanakkor a festők és szobrászok is ezen stílusoknak megfelelőleg alkották meg műveiket és ugyanígy az iparban is követőkre talált az akkor uralkodó irány — azaz stílus. A butorkészítő, az ötvös, a nyomdász is alkalmazkodott a kor divatjához, stílusához. Láthatjuk ebből, hogy legelső sorban mindenkor a képzőművészet alkotta az irányt, övé volt a vezető szerep s a többi művészeti rokonágak csak az *ő lelkéből sarjadt s leszárt művészetből táplálkoztak*.

A nyomdászati is a képzőművészetből merítette és meríti ma is művészi értékét. Azok az egyének, akik a nyomdászathoz új irányokat vittek s a képzőművészeti stílusokat a nyomdászati technikájának megfelelőleg átalakították, hogy azok mesterségünkben is érvényre jussanak, azok a *nyomdászati irányok megteremtői, ők a megértők*.

Hogy a művészetet megértették, természetesen maguknak is művészeknek kellett lenniök.

Sokaknak persze nehéz tudománynak tűnik elő a művészet megértése.

Legelső sorban az ember egyéniségétől függ, *hogy a művészi alkotás milyen hatással van a szépérzékére*; mert tagadhatatlan az, hogy a művészet megértését *épp úgy kell tanulni*, mint más tudományt, amit elsajátítani akarunk. Szemünkkel újra kell tanulni látni s *meghatározó*

képességünket fegyelmezni, hogy megtudjuk különböztetni a mesterségest a művésztől.

Mert a művészetben lépten-nyomon akadunk ugynevezett álművészetre, amit csak a gyakorlott szem vesz észre.

Tegyük fel például, hogy egy egyénnek a bíráló és ítélőképessége a művészet terén még nem fejlett, fogyatékos s nem képes hétköznapi dolgot a művésztől megkülönböztetni. Ha tehát egy ilyen egyénnek egy *művészi tervet vagy kész művel mutatok* és kérdést intézek hozzá tetszését illetően, ugy neki természetesen legelső teendője az lesz, hogy a hibákat, a terv fogyatékoságát, már tudnillik az ő nézete szerint, velünk közölje s csak csupa udvariasságból vagy elfogultságból fog a művön dicsérőt találni. Vagy ellenkezőleg: árradozva dicséri. Ha azonban viszont kérdést intéznék ahhoz az egyénhez, hogy miért tartja a jelzett hibát hibának, akkor, azt hiszem, hogy a válaszszal adósom maradna.

Ilyen egyénekre lépten-nyomon akadunk s talán az emberek 90 százalékát teszik a készülletlen és elfogult bírálat szóvivői. Persze a világ legkönnyebb dolga valamit — különösen művészi munkát — egyszerűen lebecsülni vagy tulbecsülni. Ez nem tárgyilagos és nem egyéni kritika; keresnünk kell tehát, hogy valamely mű *miért nem művészi vagy mi benne a művészet.*

Hogy kiválóbb dolgokat az átlagos munkától megkülönböztethessünk, legelső sorban izlésünk és szakérzékünk csiszolására van szükségünk.

Azok az egyének, akiknek napi foglalkozása fokozottabb szellemi munkát követel, sokkal fejlettebb izléssel bírnak, mint azok, akik nehéz fizikai munka mellett csak igen kevés szellemi munkát végeznek s így nincs módjukban szépérzékeiket fejleszteni.

Miképpen tegyük fogékonyra lelkünket és szemünket a szép iránt, arra elég mód áll rendelkezésünkre.

Ha foglalkozunk a zene, irodalom, szobrászat, építészet, festészet termékei élvezetével, ha sok irodalmi becsü könyvet olvasunk, zenét hallgatunk, szép épületeket, szobrokat, képeket szemlélünk, ösztönyszerűleg is valami megnevezhetetlen érzés lopózik lelkünkbe, *érezzük, hogy az a melódia, szobor, vagy kép érzést vált ki énünkben, hogy kedélyállapotunkra üditőleg hat s ezen csodálatos hatást még hosszú ideig is érezzük.* Ki ne emlékezne vissza egy rég látott művészi szépségű alkotásra, ha az bűvös erejével, szépségével megragadta figyelmünket?

Hogy mégis megértessem a művészet lényegét, vegyük példának egy festő lelkiállapotát bonckés alá; kísérik végig, hogy egy kép miképpen készül.

A festőt, az igazi, vérbeli festőt sohasem a külső hatás vezérli, hanem tisztán az, amit szeme és lelke világával lát festői szempontból, amit saját egyénisége révén a vászonra visszadni igyekszik úgy, ahogy ő a szemén és lelkén keresztül látja. — Ne higyük, hogy a művészetnek, illetve festőnek mindent szabad lemásolni, a természetet, az embert, vagy bármi más tárgyat úgy, ahogy maga a természet alkotta? — Nem. A természetet tökéletes hűséggel visszaadni nem lehet, de nem is szabad, bármennyire is igaz az a tanítás, hogy az, aki nagyot akar alkotni, az maradjon kitartóan a természet mellett.

Hogyha egy futó alakot lefényképezünk s a képen a futó alaknak tünik annak természetellenes volta és olyannak látjuk, mintha az alak a levegőben lebegne; pedig természetes, leglőkéletesebb másolat a nyert kép. Ezt a futó mozdulatot az igazi művésznek *nem szabad visszaadni*, mert a közönség nem hiszi el, hogy ez úgy is lehet a természetben. Avagy vegyük a természet színskáláját. Vannak tompított és ragyogó színekkel pompázó természeti tünemények, s ha ezeket a festő elég bátor vászonra vetni úgy, ahogy látja, a nagyközönség rögtön ráhazza a vizeslepedőt s megmosolyogja, mert a fákat lilának, az eget pedig zöldnek festette.

Hogy visszatérjek a tárgyhoz, maradjunk tehát a festőnél, aki véletlenül kint sétál a szabad természetben, mondjuk az erdőben. Őt, mint

(Kaposvár), Bezdán Ferenc (Szeged), Weisz Herman (Esztergom), Váróczy Pál (Miskolc), Kéri Béla (Neuwald), Halász Alfréd, Staudt Ferenc, Klupács Frigyes, Patek Ferenc, Wasservogel Ede, Schulz Alajos, Botu Antal, Juhász Kálmán (Hornýánszky), Biesz János, Hirsch Lázár, Zrinszky Sándor, Büchler Ede, Veres Lajos (Frisch), Ratzberger Mihály (Posner), Nádasz Antal (P.-Részvény), Bölc Ferenc, Csányi Vince, Kándó Ferenc, Kókény István, Nagy Gyula, Pannik Ferenc, Schwandtner Lajos, Veres Kálmán (Athenaeum), Kiss Lajos (Heller H. és Társa), Bácskay Árpád, Mitrenga Károly (Nyugal), Bajzath Sándor (Gyoma). A hó végén 12 tiszteletbeli, 1507 rendes, összesen 1519 tag.

MELLÉKLETEINKRŐL

Karácsonyi számunk mellékleteinek bírálati ismertetése. *Új-évi köszöntést mentesítő jegy* tömör díszek kellemes csoportosításának jó megoldása, melybe a szöveg jól illeszkedik bele. Színezése, nyomtatása kifogástalan. — *Dessauer és Márkus árjegyzék* igen csinos munka, melynek előnyére írható a célnak megfelelő díszkrét és mégis markáns nyomás, a jól megszedett sorok s a tiszta nyomás. Csak az itt-ott elpötyögtetett díszekkel kellett volna csinyján banni, mert ez egy kissé sok — és minden jóból megárt a sok. — *Könyvkötők meghívója.* Szép, tiszta nyomású munka. Ezzel szinte ki volna merítve a bírálati ismertetés; legfeljebb utalhatunk egy-két dicsérettel teljes korábbi bírálatra, melyet megújítani felesleges, miután a Világosság-nyomda nyomtatványai szinte változatlan stílusuk s róluk újat írni nem lehet. Ajánljuk azonban készítőjünknek, hogy a már szinte unalmasá váló, több keretbe való szedéssel hagyjanak fel és kísérletezzenek újabb és jobb utakon járn. Ugyanezt mondhatnók a *Természetbarátok* lapféléjéről és *Szaktanfolyami értesítő*ről is, mely utóbbinál a szöveg közt teljesen logikátlanul van alkalmazva a tagoló lénia. — *Kaiser Miksa ételárjegyzéke* belső oldala igen csinosan van megoldva, melynek külső oldala azonban nincs összhangban a belsővel és teljesen téves intenciókból indulva, két különálló részre van osztva. — *Huszár István cékgyártói* jó sorok, nagy és jöleső egyszerűség jellemzik s látszik, hogy készítője törekvő ember. — *Biró és Schwarz levélfaj* három sor, keret és zárdíszszel oly egyszerűen összeállítva, hogy alig lehet rajta kifogásolni valót találni. — *Boros Kelemen jubileumi meghívója* szépen elhelyezett szedést tart a csinos rajzu Impreszó-díszszel keretbe. — *Hölgyek naptára.* Finom diszitőanyagból összeállított csinos munka, melynek hatását azonban a diszitőanyaggal szemben tulerős sorok rontják, még inkább a diszitőanyag mértéktelen felhal-

mozása. — *Gergely plakátja* célját szolgáló jól sikerült munka, azonban a felső szedőtest lezárására három pont is elég lett volna, mert hat ponttal egy kissé idétlenül megnyult. — *Rigler-nyomda levélfeje* üde és kellemes színezésű s betűöntődei anyagból szinte ideális megoldású, mely kellemes, diszkrét munkának brutális ellentétje gyanánt van beállítva az *Illyéssy cég-kártya*, melynek merev betűhosszbeállításai kifogásolandók.

Lapunk jelen számának mellékletei a következők:

Három címlap; szedte Brezniczky József, nyomtatta Kis Kálmán a Világosság-nyomdában.

Gyakorlati példák (nyomtatta a Bíró és Schwarcz-nyomdában Kol-laszik József), *könyvorolók és reklámlap;* két *cégjegy;* *meghívó és címlap;* két *cégjegy és árjegyzék-címlap.*

Két levélfej, szedték és nyomtatták a Világosság-nyomdában.

Kettős körlevél. (Kallós Ödön szaküzletének körlevele.) Szedték és nyomtatták a Genssch és Heyse betűöntőde házi nyomdájában, Hamburgban.

Borítékhunth Bauer Henrik nyomtatta a Világosságban.

A Magyarországi könyvnyomdászok és rokonszakmabeliek szakköre kiadása. Felelős szerkesztő: Wanko Vilmos. Világosság könyvnyomda rt. nyomása, Budapest VIII, Conti-utca 4

festőt, izgatja a szabad természet pompás színskálája, az égboltozat kékje, a fák zöldszínű végtelen árnyalata, a távlat (perspektiva) elhalványodó koloritja, szóval mind olyan jelenségek, amelyek lelkét fogva tartják, azonban igyekeznek lelki szükségletének eleget tenni, hogy a természettől megihletett s a természetadta tehetségével mondani-
valóját kifejezze s szinte emberfölötti gyorsasággal, hévvel veti vászonra gondolatait, hogy csak *minél tökéletesebben, minél hivebben és közvetlenül* tudja visszaadni a holt vászonra az életet — a természetet. Ilyenkor minden technikai tudását érvényre juttatja, csak hogy beszédes és szivhez szóló legyen a kép. Akkor nem azt nézi, hogy a kék égboltozat színének visszaadásához hány rész kéket, fehéret, vagy pirosat vegyen; az igazi festő ecsetjét egy titkos erő vezeti — *a természettől megihletett ember szédületes alkotási ereje.*

Vezérszerepet játszik a művészetben s az iparművészetben is — a technika. Az ilyen körülmények folytán létrejött alkotások *azok*, amik a „*művészi munka*“ nevet magukon viselik.

Az alak, figurális ábrázolás már más szempontból ítélendő meg. Itt mindenkor a felfogás a legfontosabb. Felfogás alatt értjük itt a művészi szempontot, egy eszmének oly művészi megoldását, ahogyan azt az alakot vagy tárgyat a művész visszaadni gondolja. Ha egy erős, izmos munkálatot akar festeni vagy szoboralakban kifaragni, nemde azon igyekezik, hogy a képen a testnek az erőt, az izmokat kifejező és érvényre juttató mozdulata domborodjék ki, tehát okvetlenül olyan beállítást alkalmaz, ahol mindez érvényre jut. (Ezt eléri, ha a képen ábrázolt vagy kőbe faragott alak sulyt emel, terhet visz stb.) Nem állíthatja akkor ugye be az alakot, amikor olvas, ír, vagy hasonló nyugodt állapotban van. De figyelemmel van a művész az alakok vagy tárgy helyes térbeállítására is, hogy a szemlélő tekintetét semmi diszonzancia, nyugtalanság ne zavarja és mégis a rendkívüli beállítás eredetiségre, ötletre valljon. Az ilyen beállításra mondják, *hogy ez az elhelyezés: művészi, artisztikus beállítás.* (Folytatjuk.)

Felhívás pályázatra!

Silberer Adolf kö- és könyvnyomdai szaküzlet megbízásából a Szakkör szakbizottsága — hogy a szaklátsakat fokoztabb szakbeli tevékenységre buzdítsa, pályázatot hirdet a fentnevezett megbízó cég mindennapi használatára szolgáló

SZÁMLA SZEDÉSÉRE ILLETVE MEGTERVEZÉSÉRE,

mely pályázaton a Könyvnyomdászok Szakköre minden rendes tagja résztvehet. — Pályázati feltételek a következők:

1. A számla szövege: „Silberer Adolf kö- és könyvnyomdai szaküzlet. Fachgeschäft für Buch- und Steindruckereien. Budapest, VII., Akácfa-utca 45. Telefon 152-11. Elsőrendű képviseltek. Erstklassige Vertretungen. Budapest..... — Számla — Rechnung. — Für.....részére —havi időre, vagy készpénzfizetés mellett a számla keltétől 30 napon belül⁰/₁₀₀ engedmény. ZielMonate, oder bei Barzahlung innerhalb dreissig Tagen nach Ausstellung der Rechnung⁰/₁₀₀ Sconto. — Fizetendő és perlendő Budapestben. Zahlbar und klagbar in Budapest. — A táblázat fejében az első rovatban: Darab — Stück; a másodikban: Kilo; a harmadik az áru megnevezésére, üres; a negyedikben: K; az ötödikben: K. — Felszólamlások az áru vétele után csak 8 napon belül vétetnek figyelembe. — Reklamationen werden nur innerhalb 8 Tagen nach Empfang der Waren berücksichtigt.“

2. A pályaművek a megbízó cég által képviselt D. Stempel-féle frankfurti betűöntőde által gyártott és forgalomba hozott betű- és diszitőanyagból szedendők illetve tervezendők: rajzolt diszítés nem alkalmazható, legfeljebb csak a cég monogramja oldható meg rajzilag. Megjegyzendő, hogy a nevezett betűöntőde mintakönyveit a megbízó cég a pályázók rendelkezésére bocsátja, amennyiben azok ilyen kéressel hozzá fordulnak.

3. A számla papírjának nagysága: szélességben 23 centiméter, magasságban 29 centiméter.

4. A megadott szövegen és méretekben változtatni nem szabad; a pályázóknak egyébként is szorosan kell alkalmazkodniok a feltételekhez és kikötésekhez.

5. Teljes és tiszta kivitelű vázlatokkal is lehet pályázni, de azok csak az esetben vétetnek figyelembe, ha a fenti feltételeknek mindenben megfelelnek; az ilyen vázlatoknál a pályázóknak jelezni kell azon írásfajt és diszitőanyagot, amelyből a vázlat kiszedését kívánják.

6. A számla legfeljebb két színben tervezendő; alapnyomat és dombornyomat mellőzendő.

7. Pályadíjak: az első díj 60 korona, a második díj 30 korona, a harmadik díj 20 korona, a negyedik díj 10 korona.

8. A pályadíjak a viszonylag legjobb pályaműveknek ítéltetnek oda s okvetlenül kiadatnak, feltételezve, hogy a díjak összegével és számával arányban álló mennyiségű pályamunka érkezik be.

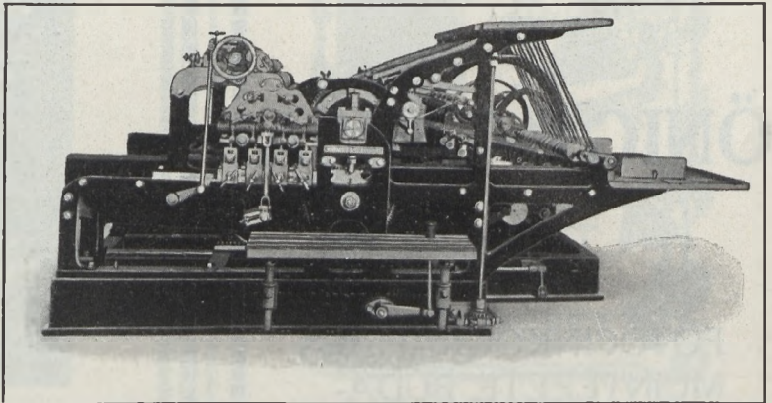
9. A pályaművek idegen kézírással címezve, jelígyével és a pályázó nevét magában rejlő jelígyével levélkével ellátva 1912. évi április hó 25-éig küldendők be a Grafikai Szemle szerkesztőségébe (VIII., Conti-utca 4, Világosság-nyomda).

10. A pályaműveket a szakbizottság a legrövidebb időn belül elbírálja s a bírálatot és a pályanyertes munkákat a Grafikai Szemlében leközi. — A szakbizottságnak jogában áll a pályadíjat nem nyert pályamunkákat is reprodukálni

WÖRNER J. ÉS TÁRSA

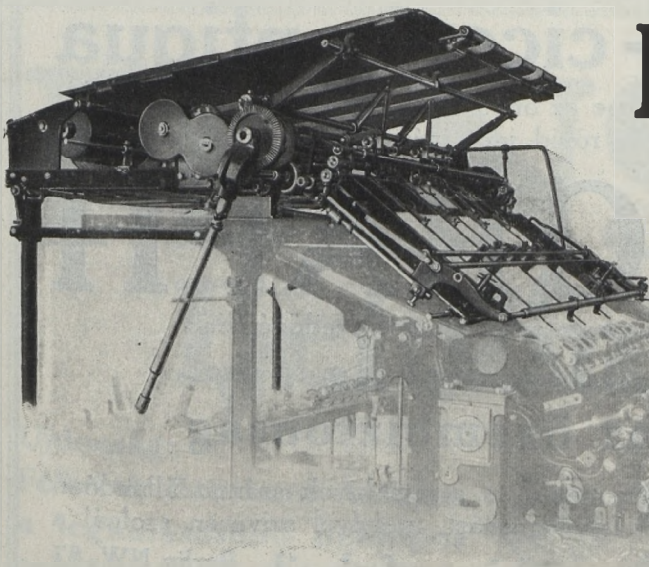
GÉPGYÁRA / BUDAPESTEN

Könyvnyomdai gyors-sajtók vasuti rendszerü menettel. Könyvnyomó gyorsajtók két- és négy-pályás görgő-járatall. Kromótipiai gyorsajtók rövidített ivkivezetőkkel és gyűrüs kirakódob segítségével. Kétfordulatu gyorsajtók előlkirovall. Könyomdai gyorsajtók görgő-pályával. Könyomdai kéziasjtók és könyvkötészeti gépek

Körforgó nyomógépek ujság- és illusztrációnyomásra, meghatározott és változtatható ívnagyságok számára készülnek.

Az éjjeli női munka megszüntetése alkalmából fontos!

ROTARY

ÍVBERAKÓ-KÉSZÜLÉKET

a bel- és külföldi nagyobb nyomdák üzemében eredményesen alkalmazzák az egy- és kétoldali berakáshoz, mivel ezek a gyorsajtók teljes kihasználását lehetővé teszik, miután a papír a gép működése közben is felrakható. Minden gyorsajtóhoz hozzászerezhető. Teljesítő képessége 4000 ívig óránként.

SCHROEDER, SPIESS & CO G. M. B. H. LEIPZIG
KÉPVISELŐ: TANZER MIKSA, BUDAPEST, VII, AKÁCFA-UTCA 50. TELEFON 13-70

KLISÉK: AUTOTIPIA,
KROMÓTIPIA, FOTO-
TIPIA ÉS FOTOLITO

KÖNIG ÉS TÁRSAI

FOTOCINKOGRAFIAI
MŰINTÉZETE, BUDA-
PEST, VII. KERÜLET,
WESSELÉNYI-U.54.SZ.
TELEFON-SZ.: 127-65

MINTÁK ÉS VÁZLATOK DIJTALANUL

CS. ÉS KIR. UDVARI BETÜÖNTÖDE,
RÉZLÉNIAGYÁR ÉS VÉSŐINTÉZET

BRENDLER KÁROLY ÉS FIAI

WIEN, VI. BEZ., MILLERGASSE 23.
Szállít teljes nyomda- és tömöntöde-berende-
zéseket a legmodernebb anyaggal a legolcsóbb
és legkényelmesebb fizetési feltételek mellett

Magyarország és az összes Balkán államok
vezérképviselője:

Kubinyi János, Budapest, V. ker., Erzsébet-
tér 15. szám, I. emelet. (Marokkói ház.)

Költségelőirányzatokat és mintalapokat kész-
séggel díjmentesen rendelkezésre bocsájtnak

Perl fraktur - ciceró antiqua

egy viszonylik egymáshoz, mint a törpe az óriáshoz és mindazáltal e két külön-
böző törzsű írásfaj — az anyaminták rövid időt igénylő kicserélése után — a

TYPOGRAPH

egy és ugyanazon szedőszerkezetén szedhető. Szedőgépeink

**előnyei: az olcsóság, az egy-
szerűség és az üzembiztonság**

révén utat nyertek a nagy- és kisüzemekbe, s a régi hivek számát állandóan
szaporítják. Saját érdekében kérjen felvilágosítást, melylyel szívesen szolgál a

Typograph ^{G.m.} **Setzmaschinenfabrik** ^{Berlin NW. 87}
^{b. H.} **Huttenstraße 17/20**

Magyarországi képviselő: ADLER J., Budapest, I. kerület, Fehérvári-út 16. szám.
Budapesti képviselő: TANZER MIKSA, Budapest, VII. ker., Akácfa-utca 50. szám.

FŐKÉPVISELET ÉS ÁLLANDÓ RAKTÁR
MÜLLER TESTVÉREK
 BUDAPEST, V, SÓLYOM-UTCA 13. SZÁM

WOTTITZ MANFRÉD

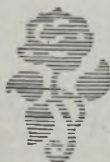
Budapest, VI, Eötvös-utca 48. Telefon 18-99.
 Dombornyomásokhoz való stanznik, fototípiák,
 kemigrafiák, autotípiák, klisék három- és négy-
 színű nyomáshoz. Fényképfelvétel házon kívül

FLINSCH

Betüöntőde

Ujdonság:

Félkövér Bernhard-Antiqua,
 a leghatásosabb betűtípus
 reklámanyomatványokhoz.

Frankfurt a-M
Szentpétervár

GRAFIKAI SZAKÜZLET KAUFMANN GYULA

BUDAPEST, VII
KERTÉSZ-UTCA 48. SZ.
TELEFON-SZÁM 7548.

KARL KRAUSE

gépgyár, Leipzig

POPPELBAUM

cs. és kir. udv. betüöntöde

R. GERHOLD

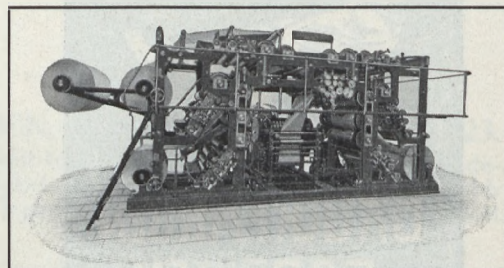
rézmetező műintézetének

KIZÁRÓLAGOS KÉP-

VISELETE

KÖLTSÉGVETÉSSEL, ÁRAJÁNLA-
TOKKAL DIJTALANUL SZOLGÁL

Maschinenfabrik Augsburg- Nürnberg A.-G.

Gyorsajtók és nyomdai
körforgógépek

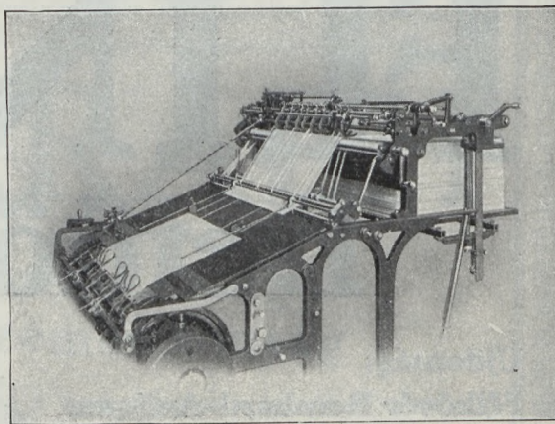
Képviselő Magyarország és Ausztria részére

POLACSEK JÓZSEF

WIEN, IV. BEZ., BELVEDEREGASSE 3.

Koenig ívberakójának

előnyei: könnyü kezelés; csekély erőszükséglet, miután légszivattyu nélkül működik; az összes papírfajták feldolgozásához alkalmas; önműködő asztalemelés a papírvastagságának megfelelő külön beállítás nélkül; kényelmes alakváltoztatás; önműködő kikapcsoló szerkezet; mozgó oldalilleszték. A gyakorlatban kitűnően bevált és kiváló használhatóságát elterjedettsége bizonyítja.

Koenigs Bogenanleger

G. m. b. H.

Maschinen-
fabrik

Guben

Képviselő Magyarország és Ausztria részére

HUBER RAIMUND

a ca. k. keresk. törvényszék hites szakértője és becsüese

WIEN V₂, SCHÖNBRUNNERSTRASSE 122

TELEFON-SZÁM (INTERURBAN) 5866.

LEGRÉGIBB GYORSSAJTÓGYÁR AZ
EGÉSZ BIRODALOMBAN. ALAPITVA
1848. GYÁR: MÖDLING. WIENI FIÓK-
TELEP: III, WEISSGÄRBERSTR. 22—24.

Mödlingi Gyorsajtógyár

ezelőtt Kaiser L. Fiai R.-T. Budapesti
fióktelep: VII, Akácfa-utca 13. sz.

Magyarországi képviselő: Első
Magyar Betüöntőde R.-Társ.
Budapest, VI, Dessewffy-utca
32. szám. Telefon-szám 23-70.

Egyszerű könyvnyomdai gyorsajtók vasuti
és körmozgású menettel. Kromó- és auto-
tipia-gépek frontkirakóval vagy anélkül.
Rapid-gyorsajtók görgőjarral. „Doppel-
rapid” Miehle-rendszerű kétfordulatu gyors-
ajtók. Különleges körforgógépek gyártása.
Tökéletes kivitel, gyors és igen könnyű járás.
Különféle új és javított gépek nagy raktára.

WALDMANN FERENC

BUDAPEST, V,
FALK MIKSA-U.13

PAPIRGYÁRI RAKTÁR

CÉGJEGYZŐK: ACZÉL
MÁRTON, BILD LIPÓT.
TELEFON INTERUR-
BAN 96—19 ÉS 142—51

Állandó nagy raktár a nyomdászati
szakmában előforduló papirban. Több
előkelő papirgyár lerakata. Különleges-
ségek: különféle boríték- és levélpapír,
kromó-, illusztrációs nyomó- és könyv-
papirokból. Kivánatra papírmintákat
azonnal küldünk ingyen és bérmentve

HERBST S. FOTOKEMIGRAFIAI MŰINTÉZET

Budapest, VIII, Bezerédi-u. 19 (saját ház)

TELEFON-SZ.: 424

TELEFON-SZ.: 424

*A legtökéletesebb és
legjobb gépekkel fel-
szerelt műintézet el-
fogad minden a repro-
dukáló szakba vágó
munkák kifogástalan
kivitelét. Különösen
ajánlja rézbe mara-
tott címke-készítme-
nyeit mindennemű
ipari célokra.*

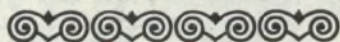
Különféle klisék
ipari célokra
raktáron

*Szigoru a főnök
szörnyen,
Nem is elégszik meg
könnyen,
Deha jó a klisé-kép
A segédhez szól
ekkép:
„Fiam, mához
három évre
Emelve lesz
a fizetése!”*

Figyelmeztetjük
ciklus-
hirdetésünkre

HENGERÖNTŐ-MŰHELY LAPOS ÉS KÖR-
FORGÓ-GÉPEKHEZ. OLCSÓBB ÉS JOBB
AZ OTTHONI ÖNTÉSNEEL

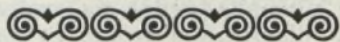

Első magyar könyv-
és könyomdai festék-
és hengeranyag-gyár

Berger és Wirth

Budapest IX, Márton-
utca 19. Telefon 56-64

Ujság-, diszmű-, illusztráció-,
mű- és mindenfajta szines
festékek, kencék, bronzok a
grafikai iparágak számára.
"Bianka", "Patent" és "Vik-
toria" hengeranyagok koc-
kázott és sima táblákban.

TÖRZSGYÁR: LIPCSE. FIÓKGYÁRAK:
BARMEN, BERLIN, SZENTPÉTERVÁR,
FLORENZ, PÁRIS, LONDON, NEWYORK

HERMANECI PAPIRGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG BUDAPEST VI, GYÁR-U. 38

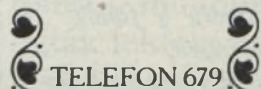

GYÁRT: FINOM, FAMENTES
IRODAI ÉS MERITETT, RAJZ-
ÉS SZINES PAPIROKAT, STB.
ROTÁCIÓS PAPIR GYÁRTÁSA

AUTOTIPIA FOTOTIPIA

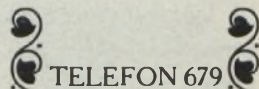

Készít horgany- és rézmara-
tásu kliséket a legszebb ki-
vitelben. Házonkívüli felvé-
teleket, ugymint építmények,
gépek, tájképek, festmények
és iparművészeti tárgyakról a
legjutányosabb árak mellett.

TELEFON 679

FOTOLITO- GRAFIA

TELEFON 679

RÉZLÉNIAGYÁRTÁS, TÖMÖNTÖDE
ÉS NAGY MECHANIKAI MŰHELY

ELSŐ MAGYAR **B**ETÜÖNTÖDE

Dus raktárt tart magyar
és minden idegen éke-
zetükönyv-és cimbetük-
ből, valamint körzetek,
rézléniák és különféle
felszerelési anyagokból.

RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
BUDAPEST, VI. KERÜLET,
DESSEWFFY-UTCA 32.
TELEFON 23-70. SZ.

GALVANOPLASZTIKA, ÓLOMZÁR-
GYÁRTÁS ÉS BÉLYEGZÖMETSZÉS

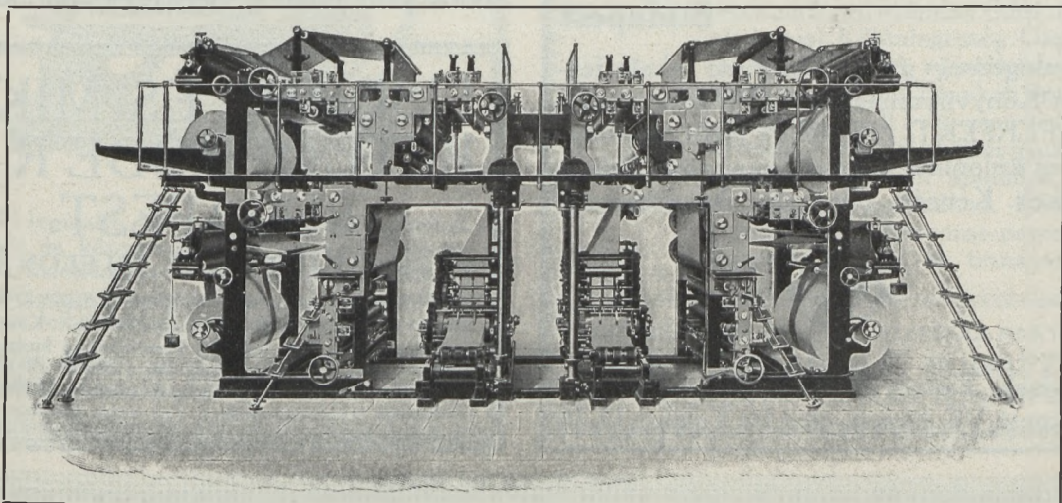
Teljes könyvnyomdai
berendezések — gyors-
sajtókkal egyetemben —
a legjutányosabb felté-
telek mellett, rövid idő
alatt foganatosíthatnak.

EGYETEMES TABELLAALAPZAT, CZETTEL ÉS BENDTNER SZABADALMA

VOGTLÄNDISCHE MASCHINENFABRIK A-G

PLAUEN I. V.

EURÓPA LEGNAGYOBB KÖRFORGÓGÉPGYÁRA

Legnagyobb munkaképességű 64 oldalas négy-
tekerces, teljesen szalagnélküli körforgógép

64, 60, 56, 52, 48, 44, 40, 36, 32, 30, 28, 26, 24, 22, 20, 18, 16, 14,
12, 10, 8, 6, 4 és 2 oldalas hirlapok nyomtatására és hajtogatására.

*Ezen körforgógép-típusból eddig 24 darab részint szállítottott,
részint megrendelés folytán építés alatt áll.*

Az utolsó öt év alatt 60 darab

négy- és kétekerces körforgógép, 64 illetve 32 oldalas
lapok nyomtatására szállítottott, illetve megrendelés foly-
tán épülőfélben van. Felülmúlhatatlan teljesítőképesség!

*Mindenféle körforgógépek gyártása ujság-, illusztráció-, mű-, jegy- és
hasonló nyomtatványok nyomtatására. A legmodernebb öntödei beren-
dezések. Kompletts gyorsöntőgép Rotoplate. Hajlító- és adjusztálógépek*

Számítások és árvetések készséggel adatnak. Képvisele Magyarország és Ausztria részére
PAUL KEIL, WIEN XVIII., WÄHRINGERSTRASSE 135

Gleitsmann

Brüsszeli világiállítás
1910: Grand Prix.
Turini világiállítás
1911: versenyen kívüli
jurytag.

E. T.

**könyv- és
könyomdai festékgyárak
Budapest**

Különlegesség: gyorsan száradó fekete festékek. Könyvnyomáshoz: CITO. Könyomáshoz: PERFEKT. A festékek több minőségben és különféle árakban kaphatók. Színes festékek. Kencék. „Saxonia” hengeranyag.

Képviseli: Tanzer Miksa, grafikai szaküzlet
Budapest, VII, Akácfa-utca 50. Telefon 13-70

GRAFIKAI GÉPGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Saját gyártmányú amerikai légelynyomó-sajtók, papírvágó-, perforáló-, korrekturalehúzó- és lemezöllőgépek. Szedőhajók, sorzók, slégek, zárókarikák, vas-ürslégek és különféle használt és tökéletesen javított nyomdai és könyvkötőgépek raktára. Mindenféle gépek javítása, egy szinten teljes nyomdák áthelyezése elfogadatik. Teljes nyomdaberendezések jutányos árak mellett szállíthatnak.

**BUDAPEST, V, CSANÁDI-UTCA
3. SZÁM. TELEFON-SZÁM 52-71**

FISCHER ÉS MIKA BETÜÖNTŐDE R.-T. BUDAPEST

VI, RÉVAY-UTCA 6. SZ. TELEFON 28-62

Elvállal egész nyomdai berendezéseket. Célszerű és divatos könyv- és címzetűkből nagy választékot tart. Készletben tart: szerb és héber betűket, körzeteket és kizárásokat, nyomdai szerelvényeket, betűszekrényeket és állványokat a legjobb minőségben. Ajánlja szab. nyomdai vonalzó berendezését táblázatszedéshez. Egy oktáv garnitúra 20 K

MODERN KÖNYVKÖTÉS ZET É S ARANYOZÓ MŰINTÉZET

KLEIN FERENC É S TÁRSA

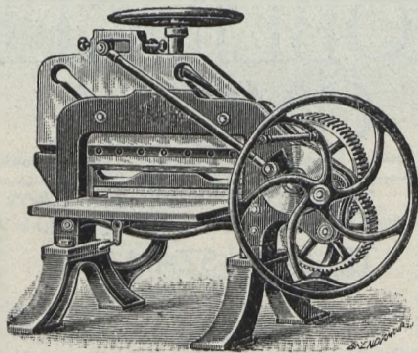
BUDAPEST, VI, DESSE WFFY-UTCA 43. SZÁM. TELEFON 54-46

Admiral! Utolsó ujdonság!

*A legsikerültebb betűöntődei termék! Előkelő
metszése és formája miatt rendkívül hatásos!*

*Wilhelm Woellmer's betűöntődéje
és rézlénia gyára : Berlin SW 48*

GÉPGYÁR ÉS VASÖNTÖDE
Josef Anger & Söhne
 WIEN-HERNALS, HAUPTSTR. 122

Szállít legújabb és legjobb szerkezetű gépeket könyv- és könyomdák, papirgyárak, könyvkötők, üzleti könyveket készítő gyárak, dobozgyártók részére legolcsóbban s a legkedvezőbb fizetési feltételekkel. Magyarországi képviselő

Silberer Adolf, grafikai szaküzlet Budapest, VII, Akácfa-utca 45. Telefon 152-11

BERLINI KŐ- ÉS KÖNYV-
 NYOMDAI FESTÉKGYÁR

**HANS
 WUNDER**

G. m. b. H. Könyv- és könyomdai, fekete és színes festékek. Legjobb minőségű **Germania**-hengeranyag bármely rendszerű gép számára (körforgógéphez is). Különlegesség: **Gloria**, (festékpótanyag), a festék lehuzódását meggátolja. Fénykék **Perga**, nagyon elterjedt s zívesen veszik. **Wunder**-fekete, fénylik és gyorsan szárad, ezért igen ajánlatos árjegyzékek nyomásához. Könyvkötőfestékek. Atnyomó-papírok: **Rekord**, berlini és transparent

VEZÉRKÉPVISELŐSÉG ÉS EGYEDÜLI RAKTÁR:
GOLDSTEIN ADOLF, BUDAPEST
 VII, KAZINCZY-UTCA 32. SZÁM. TELEFON 23-41

**ZELINKA ÉS
 HALBROHR**

Szállít különféle papirlemezeket könyvkötészeti és technikai célokra minden minőségben s nagyságban

BUDAPEST, SOROKSÁRI-ÚT
 37. SZÁM. TELEFON-SZ. 57-48

Szállít géptisztító rongyot mosva és fertőtleníttve. ☸
 Vesz papirhulladékot papirgyártási célra. ☸☸

Block és Block-dísz

BERTHOLD H.

RÉZLÉNIAGYÁR ÉS BETÜ-
 ÖNTÖDE RÉSZVÉNY-TÁRS.

BERLIN SW

Kizárólagos vezérképvi-
 selőség Magyarországon
 és a Dunai tartományok
 részére

PUSZTAFI ZSIGMOND • BUDAPEST V

RIGLER JÓZSEF EDE

PAPIRNEMÜGYÁR
RÉSZVÉNY-
TÁRSASÁG
BUDAPEST

Borítékok

minden nagyságban és minőségben kaphatók. Külön készítésű borítékok gyorsan és jutányos áron készíttetnek. Ablakboríték-különlegességek. Gyászkeretű borítékok készítése. A különféle borítékok gyártására a legmodernebb gépek állanak rendelkezésünkre

CINKOGRAFIAI
MŰINTÉZET

KOBLINGER GYULA

BUDAPEST, VII. KER.,
CSENGERY-UTCA 22.
TELEFON-SZÁM 14 61

KÉSZIT MINDENMŰ KLISÉKET MŰVEKHEZ, FOLYÓIRATOKHOZ, VALAMINT ÁRJEGYZÉKEKHEZ, HIRDETÉSEKHEZ. ÉPÍTÉSZETI STB. TERVEKET FOTOLITOGRAFIAILAG SOKSZOROSIT

STEMPEL D.

BETÜÖNTŐDE • R.-T. • FRANKFURT AM MAIN

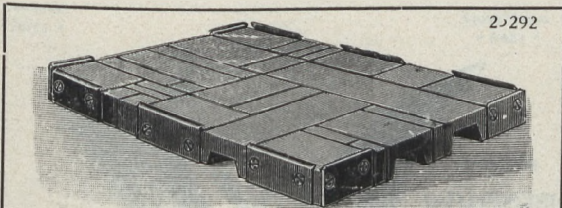
RÉZLÉNIAGYÁR

Gyártja a Mergenthali szedőgépbetűit kézi szedésre való használatra. Galvano-plasztika. Vésnöki intézet. — Kiválóan szép és praktikus újdonságok a modern nyomdai munkák kiviteléhez, úgymint. könyv-, akcidens-, körlevél- és írott betűkből, iniciálék, körzetek, ornamentek, díszítések, polýtypok, vignetták stb. Több ötszáz személynél foglalkozásban. Kivitel minden országba. Ékezetek minden nyelvhez. Költségajánlással és mintákkal készséggel szolgál a magyarországi vezérképviselőt

SILBERER ADOLF, grafikai szaküzlet
BUDAPEST, VII, Akácfa-utca 45. Telefon 152-11

Tömöntvény-alátétek.

I. Szorítókapcsok (facette) és ürpótlók,
pontos kidolgozásuk folytán a legelterjedtebbek és legkedveltebbek

2-292

Kvartoldal: 4 sarok-, 2 középszorítókapocscsal és ürpótlókkal.

TELJES TÖMÖNTVÉNYALÁTÉT-KÉSZLETEK:	Márka
B I: 4 8° oldalhoz á 11×17 cm sarokszorítókapcsok, ürpótlók	33.50
B II: 8 8° " " " " " " " "	67.—
B III: 16 8° " " " " " " " "	134.—
B IV: 4 4° " " " " " " " "	59.—
B V: 8 4° " " " " " " " "	118.—
B VI: 4 folto " " " " " " " "	109.—

AZ ALÁTÉT-ÜRPÓTLÓK EGYSÉGÁRAI:

„Blanco” alátét ürpótlók 100 négyzetcentiméternyi felülethez	25.—
Sarok- és középszorítókapcsok darabja, 4×4 cicerós.....	—70
8×12 cicerós.....	1.—

II. Csatornás vasalátétürlapok,

mindenféle nagyságban és rendszerben gyártva. - Árak:
négyzetcentiméterenként 3 pfg. — 3 cicerós szorítókapocs 35 pfg.
4 cicerós szorítókapocs 40 pfg. — uj hajócskák, darabja 55 pfg.

Kempewerk-gépgyár, Nürnberg

Különlegességei: tömöntvény, chemigrafiai és galvanoplasztikai gépek és a nyomtatóiparban használatos mindennemű vasanyagok, Magyarországi képviselő: GOLDSTEIN ADOLF grafikai szaküzlet, Budapest, VII., kerület, Kazinczy-utca 32. szám. Telefon 23-41.

MŰVÉSZI KIVITELŰ

RAJZOK ÉS

KILSEK

KÖNIG és BAYER-nél
BUDAPEST, VII. KAZINCZY-U. 32.
4-83: TELEFON: 4-83.

MINTÁK, AJÁNLATOK ÉS VÁZLATOK DIJ-
MENTESEK. FELVÉTEL HÁZON KIVÜL IS

Gutenberg-Haus Gebr. Geel, grafikai szaküzlet

Wien VII₂, Lerchenfelderstr. 37

TÁVIRATI CIM: GEEL, WIEN. FÍOKTELEP: PRÁGÁBAN. ALAPITTATOTT 1884. ÉVBEN.

MAGYARORSZÁGON KÉPVISELI: KRAMMER LIPÓT, BUDAPEST, VI, BAJNOK-UTCA 26. SZÁM

AZ EREDETI MERGENTHALER

LINOTYPE

Kő- és könyvnyomdai gyorsajtlók a legújabb és legversenyképesebb kivitelben. Taposó-gyorsajtlók: Eredeti „Viktoria” téglanyomógépek a legfinomabb ábra- és dombornyomáshoz. Eredeti „Viktoria-Herkules” a legerősebb dombornyomáshoz. „Viktoria-Merkur” téglanyomógép finomabb akcidens- és merkantil-munkákhoz. Eredeti „Liberty” téglanyomógépek tányérfestékezéssel. Segédgépek, kéllékek, anyagok nyomdák, könyvkötészetek és a rokonszakmák részére csak elsőrendű kivitelben. Nyomda-berendezések. Faber és Schleicher-gyártmányu litografiai gyorsajtlók.

SORSZEDŐ- ÉS ÖNTÖGÉPEK

KIZÁRÓLAGOS ÁRUSÍTÓI MAGYARORSZÁGON, AUSZTRIÁBAN ÉS A BALKÁN ÁLLAMOKBAN.

A LINOTYPE HATFÉLE kivitelben készül:
Egybetűs sorszédő- és öntőgép LINOTYPE.
Kétbetűs sorszédő- és öntőgép LINOTYPE.
Kétbetűs sorszédő- és öntőgép IDEAL. Kétbetűs kettős táru sorszédő- és öntőgép LINOTYPE (négyféle betű szedéséhez). Legújabb! Hárombetűs sorszédő- és öntőgép LINOTYPE. Hárombetűs kettős táru sorszédő- és öntőgép LINOTYPE (hatféle betűtípus szedéséhez).

J. G. SCHELTER & GIESECKE LEIPZIG

BETŰONTÓDE • • GÉPGYÁR

Phönix tégelynyomó-sajtó

egyszerű és legfinomabb kivitelű nyomtatványok, autotypiák, valamint három- és többszínnyomások, dombornyomások és stancolások részére. Önműködő kézvédő-készülék.

Windsbraut egy- és kétfordulatú gyorsajtó

újság- és akcidens-nyomások részére. Önműködő ívberakó-készülék. Kitűnő festékező- szerkezet. Önműködő oldal- és mellő illesztékek és ennek következtében kitűnően pontos sorogyen (regiszter) és egyéb előnyök. Kényelmesen kezelhető. Rendkívüli gyorsaság. Óránkint 3400 nyomás érhető el.

Önműködő számozó- és számláló-készülékek.

Betűk, mindenféle körzetek és díszítések, akcidens-munkákhoz, újságokhoz és könyvekhez. Hirdetési betűk. Rézvonalak és rézdíszítések. Arany- és dombornyomású lemezek. Rézbetűk és körzetek könyvkötők részére. — Galvanoplasztika. Maratási műterem. Autotypiák. Teljes tömöntődei berendezések. — Nyomdai kellékek.

Bővebb felvilágosítással szolgál

POLLÁK MÓR

Magyar- és Gácsország vezérképviselője
BUDAPEST, V. ker., Géza-utca 3. I. emelet

10. WEINWURM-ANTAL

BUDAPEST, IV. KÁROLY-UTCA 3. 22.

ALAPÍTÁSTOTT
1864

TELEFON 57
1700

KÉSZIT
CINKOGRAFIAI
CHROMO-
AUTOTYPIAI
KLISÉKET

LEGGONDOSABB
KIVITELDEN

HÁZONRIVÜLI
FÉNYKÉP-
FÖLVÉTELEKET
OLAJRETEKES
FARMÖVÉSZETI
TÁRGYAK ÉPÜL-
TEK ÉS BELSŐ BE-
RENDEZÉSEKHOZ

ELSO
MAGYARORSZÁGI

FÉNYKÉPÉSZETI

CINKOGRAFIAI

SOKSZOROSÍTÓ

MŰINTÉZETE

1864. ÉLSŐRANGU
KISFÜNYKÉPÉSZ.

KÁROLY-UTCA 3. szám BUDAPEST KÁROLY-KÖRÜT SAROK

LESSING-ANTIQUA

MINT KÖNYV- ÉS CÍMIRÁS ELSŐRANGU!

WILHELM WOELLMER'S

BETŰONTÓDÉJE ÉS RÉZLÉNIAGYÁRA / BERLIN SW 48

Papirhulladék, rongy-, vas-, fém- és nyerstermékek nagybani kereskedése.

SÁR MÓR

Központi telep:
Budapest, V. ker.,
Visegrádi-utca 98
Telefonszám 220

PAPIRLEMEZ GYÁRI RAKTÁR

Vidéki fióktelep:
Szeged. 117. posta-
fiók. Iparvágány.
Telefonszám 684

Papirhulladék és rongyok selejtezése a papir- és posztógyártás céljaira.

KALLÓS ÖDÖN

GRAFIKAI SZAKÜZLET

BUDAPEST VI., VÖRÖSMARTY-UTCA 69–71. SZ.

Tisztelt Cim!

Van szerencsém tiszteletteljesen értesíteni, hogy a Grosz és Kallós grafikai szaküzlet cégből kiléptem.

Nyolc évi külföldi tartózkodásom és mint tanult nyomdász a gyakorlatban szerzett tapasztalataim, valamint az a megtisztelő bizalom és szeretet, melyet barátaim és ismerőseim részéről hálással szívvel tapasztaltam, érlelte meg bennem a gondolatot, hogy mint szaküzlettulajdonos (Budapest, VI., Vörösmarty-utca 69–71), Európa egyik legnagyobb és legelőkelőbb betüöntődjének,

Genzsch és Heyse Hamburg = München

képviselőt átvegyem.

Tekintve, hogy betüöntődém rendkívül szoliditásáról több előkelő budapesti cég meggyőződött, melyek közül csak egynéhányat említek fel, úgymint Athenaeum, Franklin, Hornyánszky, Pallas, Pátia, Részvény, Stefaneum, Wodiáner, úgy vélem, hogy a magyar nyomdaiparunk, szükségleteinek beszerzésénél, valóban hasznára lehetek.

Nagybecsű megrendelőim szíves felszólítására, a legkisebb megrendelésnél is, azonnal rendelkezésre állok.

Miután még biztosítom, hogy minden erőmet és igyekezetemet abba fogom helyezni, hogy a legcsekélyebb megrendelés is gyorsan, jó és pontosan eszközöltessék, ami által nagybecsű megrendelőim bizalmát és jóakarátát még fokozottabban kiérdemeljem, maradok teljes tisztelettel

Kallós Ödön, grafikai szaküzlet

Budapest VI., Vörösmarty-utca 69–71. sz.

EDMUND KALLÓS

GRAPHISCHES FACHGESCHÄFT

BUDAPEST VI., VÖRÖSMARTY-UTCA 69—71. SZ.

Euer Hochwohlgeboren!

Ich habe die Ehre Ihnen achtungsvoll mitzuteilen, daß ich aus der Firma des graphischen Fachgeschäftes Groß & Kallós ausgetreten bin.

Mein achtjähriger Aufenthalt im Auslande und meine in der Praxis gesammelten Erfahrungen als gelernter Buchdrucker, sowie jenes ehrende Vertrauen und die Achtung, welche mir seitens meiner Freunde und Bekannten zuteil wurden, reiften in mir den Gedanken, als selbständiger Besitzer eines Fachgeschäftes (Budapest, VI., Vörösmarty-utca Nr. 69—71), die Vertretung einer der größten und vornehmsten Schriftgießereien Europas, der Firma

Genzsch & Heyse Hamburg = München

zu übernehmen.

In Erwägung, daß von der außerordentlichen Solidität meiner Firma mehrere hervorragende Budapester Geschäfte, so unter anderen Athenäum, Franklin, Hornyánszky, Pallas, Pátria, Részvény, Stefaneum, Wodiáner, sich überzeugten, glaube ich bei Beschaffung der Bedürfnisse der ungarischen Druckindustrie wirklich nützlich sein zu können.

Den geschätzten Kunden stehe ich auf Wunsch selbst bei kleinsten Bestellungen gern zur sofortigen Verfügung.

Indem ich noch versichere, daß ich meine ganze Kraft, mein ganzes Bestreben dareinsetzen werde, die kleinste Bestellung rasch und prompt zu effektuieren, um das Vertrauen und Wohlwollen meiner hochgeehrten Kunden in noch höherem Maße zu erringen, zeichne ich hochachtungsvoll

Edmund Kallós, graphisches Fachgeschäft

Budapest VI., Vörösmarty-utca 69—71. sz.

Hahn-Arthur
és Társai
automobil gyári
képviselet

Budapest, VIII. ker. Üllői-ut 52b
Telefon: 160-84

Jung Istvánné
angol és francia női
divatterme

Budapest, VI, Andrássy-ut 8

Interurban-telefon: 140-34
Távíráti cím: Biró Ferenc-körút 15.
Csekk-számla: a magyar királyi
postatakarékpénztárnál és a Pesti
Magyar Kereskedelmi Banknál

Biró Sándor

prágai sonka,
husáru és
felvágott-
különlegessé-
gek nagyban-
raktára

Budapest IX. ker.
Ferenc-körút 15

TANULSÁGOS
MESE + IRTA:
HORKAI IMRE
A KÉPEKET RAJZOLTA HONTI BÁCSI
KIADJA LANDLER KÁROLY ÉS TÁRSA
KÖNYVKERESKEDÉS, DEBRECENBEN

A Rimaszombati Polgári Művelődési Társaság vigalmi bizottságától

Társaságunk március hó 2-án,
saját helyiségében rendezendő
Elite-táncestélyére
tisztelettel meghívjuk és kérjük,
hogy azon becses családjával
együtt megjelenni kegyeskedjék.
Személyjegy 2 K, családjegy
5 K. Kezdele este fél 9 órakor.
A zenét a 14. honvéddyalog-
ezred zenekara szolgáltatja.

Egyben b. tudomsára adjuk,
hogy március 9-én, vasárnap
nagy hangversenyt
rendezünk a városi színházban,
s ennek jövedelmét a helybeli
szegények felségítésére fordítjuk.
A jólékony célra való tekintettel
szíves megjelenésére biztosan
számítunk. Bővebbet a legköze-
lebb megjelenő falragaszokon.

Jegyek válthatók a mai naptól kezdve az összes dohánytőzsdékben, Walther Gyula cukrászdájában,
valamint Társaságunk helyiségében a pénztárnál hétköznap este 6-8, vasárnap délelőtt 9-12 óra között.

**A BUDAPESTI
KÖVEZŐSEGÉDEK
ÁRSZABÁLYA
ÉS MUNKARENDSZE**

∴

KIADJA: A KÖVEZŐMESTERÉK ÉS
UTÉPÍTŐ VÁLLALKOZÓK
ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE ÉS A
MAGYARORSZÁGI UTÉPÍTŐMUN-
KÁSOK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE

**A BUDAPESTI
KÖVEZŐSEGÉDEK
ÁRSZABÁLYA
ÉS MUNKARENDSZE**

∴

**LOHNTARIF UND
ARBEITSORDNUNG DER
BUDAPESTER
PFLASTERERGEHILFEN**

∴

**LOHNTARIF UND
ARBEITSORDNUNG DER
BUDAPESTER
PFLASTERERGEHILFEN**

∴

HERAUSGEGEBEN VOM LANDES-
VERBAND DER PFLASTERERMEISTER
UND STRASSENBAUUNTERNEHMER
SOWIE VOM LANDESVERBAND DER
STRASSENBAUARBEITER UNGARNS

БІЛГІЛІК БІЛІМ
ҚАЖАЛЫҚ
ҚАЖАЛЫҚ

БІЛГІЛІК БІЛІМ
ҚАЖАЛЫҚ
ҚАЖАЛЫҚ

FAMUNKÁSOK SZAKLAPJA SZERKESZTŐSÉGE ÉS KIADÓHIVATALA

BUDAPEST, VIII, AGGTELEKI-UTCA 2 A,
I. EMELET, 5. AJTÓ. TELEFON: III-35

Budapest, 191

A MAGYARORSZÁGI FAMUNKÁSOK SZÖVETSÉGÉNEK

BUDAPESTI KOSÁRFONÓK ÉS SZITAKÉSZÍTŐK SZAKOSZTÁLYA

VIII. KERÜLET, NÉPSZINHÁZ-UTCA 16. SZÁM, I. EMELET

Budapest, 19

HORVÁT LAJOS

GRAFIKAI SZAKÜZLETE · BUDAPEST

VI. DÁVID-UTCA 8 · TELEFON 123-09

VEZÉRKÉPVISELETEK: BETÜK: BAUERSCHÉ GIESSEREI · RÉZ-
LÉNIÁK: ZIEROW & MEUSCH · NYOMDAGÉPEK: A. HOGENFORST
GYORSSAJTÓK: MASCHINENFABRIK JOHANNISBERG · ELVÁLLAL
TELJES NYOMDA BERENDEZÉSEKET · ÁLLANDÓ NAGY RAKTÁR
ÚJ ÉS HASZNÁLT GÉPEKBEN, SZERELVÉNYEKBE, ANYAGBAN

Ne használjunk rongyot

gépmosásra illetőleg géptisztításra, mert abban gyakran fertőző betegségek csirái vannak, amellet drágább mint a mosható géptörlőkendő A Budapesten létező nagyobb nyomdában kivétel nélkül csak gépkendőket használnak tisztító anyagul. Felvilágosítással, mintakendőekkel s ajánlattal mindenkor szivesen szolgál Szabó Rezső "Mercur" gépkendő-gőzmosógyár Budapest, IX, Soroksári-út 138. Telefon 54-12

BAUER

FRANKFURT A. M. ÉS BARCELONA

ALAPITVA 1837

A LEGRÉGIBB ÉS LEGSZÁLLÍTÓ- KÉPESEBB BETÜÖNTŐDE

300 MUNKÁS ÉS HIVATALNOK · LEGMAGASABB
KITÜNTETÉSEK: ÁLLAMI-ÉREM, GRAND PRIX STB

Vezérképvisélet Magyarország részére:

HORVÁT LAJOS, BUDAPEST, VI. DÁVID-UTCA 8

A világ legrégebb, leghíresebb és legnagyobb nyomdai festékgyára

Lorilleux Ch. és Társa

Iroda és raktár: Budapest IV, Ferenc József-rakpart
27. szám. Telefon 37-58 és 93-29.

Alapítva 1818. évben.
13 gyár és 60 lera-
kat az egész világon.
Az 1899. és 1900. évi
párisi világkiállításon
versenyen kívüli jury-
tag. Grand Prix: St.
Louis 1904, Lüttich
1905, Milano 1906 és
Brüsszel 1910. évben

Magyarországi gyár: BUDA-
FOKON, Budapest mellett.

Fekete és színes festékek a kő- és könyvnyomdai, könyv-
kötészeti és valamennyi grafikai szakma részére. Arany-
és ezüsfestékek. Másolófestékek. Hengeranyagok és azok
öntése. Kencék. Preparált papírok könyomdák részére.

BETÜÖNTÖDE

GENZSCH ÉS HEYSE

Hamburg • München

ajánlja egyenvonalra (Normalschriftlinie) öntött
elismert legjobb gyártmányu hatásos betűit és
diszitményeit művekhez és accidenzmunkákhoz

PÁRIS 1900: ARANY ÉREM
ST. LOUIS 1904: NAGY DIJ
BRUSSEL 1910: GRAND PRIX

Vezérképviselő Magyarország és Ausztria területén:

Kallós Ödön, Budapest VI, Vörösmarty-utca 69-71